

WILLKOMMEN

BIENVENUE

WELCOME

VÄLKOMMEN

Kielen ja kulttuurin verkoissa

Satakunnan ammattikorkeakoulun kielten ja viestinnän
opettajien kertomuksia työnsä kehittämisestä

Kielen ja kulttuurin verkoissa

Satakunnan ammattikorkeakoulun kielten ja viestinnän
opettajien kertomuksia työnsä kehittämisestä

Toim. Pia Lahdenmaa

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Pori
2016

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja D, Muut julkaisut 2/2016

ISSN 2323-8372
ISBN 978-951-633-200-3
(verkkajulkaisu)

© Satakunnan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Julkaisija:
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Tiedepuisto 3, 28600 Pori
www.samk.fi

Graafinen suunnittelu ja taitto: Jatta Lehtonen, SAMK Viestintä

SAMKin julkaisut luettavissa ja ostettavissa verkkokirjakaupassa osoitteessa: <http://samk.pikakirjakauppa.fi/>

Sisältö

ESIPUHE	8
I	
TIESITKÖ TÄMÄN KIELISTÄ?.....	10
ENGLANNIKSI OPISKELU JA OPETTAMINEN SAMKISSA	12
Englannin kieli ja kohteliaisuusmuodot	12
Kieli, kulttuuri ja viestintäerot	13
Suomalaisten huono viestijäkuva	14
SUOMESSA OPETTAJA EI SUUTU, JOS VASTAA VÄÄRIN.....	16
Opiskelijoiden kokemuksia vieraan kielen opiskelusta.....	16
Miten opiskelu Suomessa eroaa opiskelusta kotimaassa?	17
Tulevaisuuden kielitaidon tarpeista	17
MISTÄ ON RANSKAN LUKIJAT TEHTY?.....	19
Ranskan kielen taito luo mahdollisuuden erottua muista.....	19
Ranskan opiskelu aloitetaan lukiossa	19
Ranskan opiskelu ei ole erityisen vaikeaa	20
Monipuolisesta kielitaidosta on hyötyä kaikilla aloilla.....	20
Valinnaisten kielten asema	21
II	
SAKSAN KIELTÄ JA KULTTUURIA VOIDAAN OPISKELLA MYÖS YRITYSYHTEISTYÖPROJEKTISSA ...	22
Kahden erilaisen projektin kokemuksia.....	23
Kaikki hyötyvät	23
RUOTSIA POLIISEILLE – SVENSKA FÖR POLISER.....	25
Koulutus	25
Palaute koulutuksesta ensimmäisen toteutuksen jälkeen	26
Palaute koulutuksesta toisen toteutuksen jälkeen	28
A. Opiskeluun lähtemisen syyt	28

B. Ennako-odotukset koulutukselle ja niiden toteutuminen	28
C. Kielitutkintoihin osallistuminen	29
D. Palaute SAMKista kielikoulutuksen järjestäjänä	30
E. Mahdollisen keskeyttämisen syyt	31
Opettajien kokemuksia	31
Pohdintaa	32
MITEN OPPISIN OPPIMAAN?	33
Opiskelijapilotti	33
Hankkeen tuloksia	34
Hankkeen hyödyt kielenopetukselle	36
III	
HILLITTÖMÄN HAUSKAA JA HELPPÖÄ! EHKÄ HIEMAN HAASTAVAAKIN?	37
HILL-konsepti	37
Kielten monimuoto-opetus HILLin avulla	38
Monimuoto-opetus vai perinteinen kontaktiopetus?	40
Lopuksi	42
NO, EI TÄÄ AINAKAA HELPOMMAKS TULLU!	44
Mistä kaikki alkoi?	44
Monimuotoisesta opetuksesta uutta virtaa	44
Pilotoinnista oivalluksiin	45
"Aluksi olin melkein vihainen" – opiskelijoiden kokemuksia monimuotoisesta opetuksesta	47
Pohdintaa	47
TEHOKKAAN JA MOTIVOIVAN VERKKO-OPETUKSEN JÄLJILLÄ	49
Verkko-opetusta räätälöitynä eri muodoissa	49
Monimuoto-opiskelua verkossa	49
Lähiopetusta verkolla tuettuna	50
Itseopiskelumahdollisuuden luomista kesäopintojaksolla verkossa	51
Yhteenvetoa	52

KYPSÄNÄ KYPSYYSNÄYTTEESEEN?.....	53
Laillisesti kypsä.....	53
Kypsyysnäyte käytännössä.....	53
Hyväksynkö vai hylkäänkö?	54
Vinkit kirjoittamiseen	55
Lopuksi	56
IV	
COLOURFUL CAREERS – ENGLANTIA KANKAANPÄÄN TAIDEKOULULLA.....	58
Palautettavat työt ja tentit	58
Kokemuksia ja haasteita	59
Lopuksi	60
KIRJOITTAJAT	61

Esipuhe

Satakunnan ammattikorkeakoulun kielten ja viestinnän opettajat haluavat tehdä työtään näkyväksi. Tämä julkaisu on toteutettu kieli- ja viestintätiimin yhteisenä hankkeena. ICT-osaamisalueen synergjasta rikastunut tiimi on aloittanut uudella INCE-osaamisalueella (International Relations and Language Center) vuodenvaihteesta lähtien.

AMK-kieltenopetuksen keskeisenä tavoitteena on taata opiskelijalle kansainvälistyvässä työelämässä tarvittava kieli- ja viestintätaito. Kielten ja viestinnän opettajat seuraavat aikaansa ja osoittavat vahvuutensa perustehtävässään opetus- ja ohjaustyössä. Tällä hetkellä erityisesti verkkopedagogiikka ja digiosaaminen ovat heidän mielenkiinnon kohteenaan. Kielitaitoiset tiimiläiset ovat myös kansainvälisyyden ja kulttuurienvälisen viestinnän asiantuntijoita. Mikä muu opettajaryhmä voisikaan paremmin vastata kansainvälisyysosaamisen haasteeseen, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö (2012; 2014) on nostanut ammattikorkeakoulutuksen kehittämiskohteeksi.

Omassa julkaisussaan kielten ja viestinnän opettajat kertovat työstään, opetusmenetelmistään ja opetuskokeiluistaan. Artikkeleissaan he valottavat opettajan työtä eri näkökulmista. Aihepiiri jätettiin tarkoituksella laajaksi, jotta voitaisiin antaa mahdollisimman kattava kuva kielten ja viestinnän opettajien tehtäväkentästä SAMKissa. Ensimmäisessä osassa aiheena ovat kansainvälisyys ja vieraiden kielten asema. Toisessa osassa tarkastellaan hankkeita ja projekteja opettajan työssä. Kolmannessa osassa käsitellään verkko-opetusmenetelmiä ja arviointia. Neljännessä osassa vuoron saavat käytännön kokemukset.

Tuija Huokkola ottaa kantaa AMK-kieltenopetuksen puolesta ja kertoo englanniksi opiskelusta ja opettamisesta kulttuurienvälisen viestinnän näkökulmasta. Kulttuurien välisissä kohtaamisissa pelkkä kielitaito ei riitä. Kielitaidon lisäksi tilannetaju ja tietämys kielenkäyttökonventioista vaikuttavat viestin perillemenoon ja tulkintaan. Marjo Keskistä askarruttaa vieraiden kielten opetus meillä ja maailmalla.

Eila Minkkinen pohtii, miten saksan kieltä ja kulttuuria voidaan opiskella aidoissa työelämätilanteissa yritysyhteistyöprojektin puitteissa. Yhteistyöprojektit ovat mielekkäitä monesta eri syystä. Kaikki osapuolet kokevat hyötyvänsä ja oppivansa toisiltaan paitsi kansainvälisestä viestinnästä niin myös yritystoiminnasta. Autenttisissa tilanteissa kielitaito vahvistuu luonnollisella tavalla.

Tuija Kiviaho käsittelee poliiseille suunnattua ruotsin kielen koulutusta ja AMK-opiskelijoiden opiskelutaitohanketta. Opettajan rooli on muuttunut yhä enemmän kouluttajan ja ohjaajan roolin suuntaan. Koulutuksen ja kielipalveluiden tarjoaminen erilaisille opiskelijaryhmille tarjoaa mielekästä haastetta ja vaihtelua opettajalle. Virallisiin kielitutkintoihin valmentavaa koulutusta räätälöidään opiskelijaryhmän tarpeiden mukaan.

Valtakunnallisista hankkeista viriää usein jatkohankkeita. SAMKin opiskelutaitohankkeessa opiskelijoiden kielenoppimisstrategioiden selvittäminen edistää opiskelun esteettömyyttä ja antaa opettajille arvokasta tietoa opetuksen tueksi.

SAMKissa kehitettyä HILL-konseptia avaavat Mari Linna ja Annika Valo. He esittelevät HILL-verkko-oppimisympäristöä ja miettivät aikuisopiskelijoiden etäopetuksen erityispiirteitä. Myös Minna Litti ja Monika Engel kuvaavat kokemuksiaan monimuotoisen verkko-opetuksen parissa. Katja Nordvall tarkastelee kypsyysnäytteitä ja pohtii kypsyysnäytteiden kieliasun arvioinnin ongelmatiikkaa. Liisa Hannuksela kertoo käytännön kokemuksistaan opintojaksosuunnittelussa.

Kielten ja viestinnän tiimiläiset ovat innostuneita työnsä kehittamisestä, verkoista ja verkottumisesta. He jakavat mielellään omaa osaamistaan. Toivomme tämän julkaisun antavan uusia ideoita ja oivalluksia AMK-kieltenopetukseen ja opetustyöhön yleensäkin.

Antoisia lukuhetkiä!

Porissa 6.4.2016

Pia Lahdenmaa

Tiesitkö tämän kielistä?

Tuija Huokkola

Kieltenopetukseen liittyy paljon väärää uskomuksia ja virheellistä tietoa. Kommentoin tässä usein kuultuja väittämiä.

1. Kaikki nykyajan nuoret osaavat hienosti englantia.

Nuorten englannin taito on parantunut huomattavasti viimeisten vuosien aikana, ja monilla nuorilla on erinomainen kielitaito. Erityisesti nuorten miesten kielitaito on parantunut huomasti pelien pelaamisen myötä. Kaikki eivät silti edelleenkään osaa englantia. On paljon ammattikorkeakouluopiskelijoita, jotka ovat suorittaneet peruskoulun oppimäärän lisäksi vain jonkin yksittäisen ammattikielen opintojakson, kun he tulevat opiskelemaan. He tarvitsevat paljon tukea opinnoissaan.

2. Kai minä nyt tiedän, mitä se kieltenopetus on! Olenhan minä lukenut kieliä koulussa 30 vuotta sitten.

Kieltenopetus ihan niin kuin muidenkin oppiaineiden opetus on muuttunut todella paljon viimeisten vuosien aikana. Kielioppipainotteisuudesta ja kääntämisestä on siirrytty kommunikatiivisuuden suuntaan erityisesti ammattikorkeakoulujen kieltenopetuksessa. Uusia menetelmiä on otettu käyttöön, ja opiskelijoita rohkaistetaan käyttämään kieltä. Tässä julkaisussa voit tutustua kieltenopetuksen uusimpiin menetelmiin.

3. Kieltä voi opettaa kuka tahansa, joka puhuu kieltä äidinkielenään.

Jostain syystä suomalaisilla on sellainen käsitys, että englanninkieliset puhuvat omaa kieltään täydellisesti, vaikka kaikki tietävät, että Suomessa suomen kielen taidossakin on huomattavan suuria eroja ihmisten välillä. Emme ottaisi suomea opettamaan ketä tahansa kadulta, vaan siihen pitää olla suomen kielen opettajan koulutus. Englantia voi sen sijaan opettaa usein kuka tahansa sitä äidinkielenään puhuva ilman, että kukaan epäilee hänen selviytymistään tässä tehtävässä. Pedagogisia taitojakaan ei välttämättä tarvita.

4. Hän oppi espanjan kielen muutamassa viikossa.

Suomen kielessä on tällainen omituinen tapa ilmaista sitä, että joku osaa keskeistä sanastoa ja osaa ostaa kaupassa maitoa ja selviytyy arkielämän tilanteissa. Kukaan ei voi oppia koko kieltä, ja kielitaito jää usein silloinkin puutteelliseksi, kun osataan jo hyvin paljon sanastoa ja kielioppikin sujuu. Jokaisessa kielessä on ns. pragmaattisia sääntöjä, jotka säätelevät sitä, mitä voi sanoa tietyssä tilanteessa. Voiko asian sanoa suoraan, vai pitääkö sitä pehmentää? Kuinka kohtelias pitää olla? Pragmaattisten sääntöjen ja vivahteiden oppimiseen menee usein vuosia, koska niitä ei kukaan välttämättä kerro tai opeta ulkomaalaiselle.

5. Kieltä voi opettaa ammattiaineiden opettaja, joka puhuu hyvin kyseistä kieltä. Ammattikielen oppii kuuntelemalla englanninkielisiä luentoja.

Voiko opettaa ja oppiiko? Ammattiaineiden opettaja ja natiivi voivat kyllä puhua hyvin kyseistä kieltä, mutta opettaminen on toinen juttu. Ensinnäkään ammattiaineiden opettajalla ei ole vieraan kielen opettamiseen liittyviä pedagogisia taitoja. Vivahteiden tuntemukseen ei aina riitä, ja asian saattaa osata sanoa usein vain yhdellä tavalla. Kieltenopettajan ammattitaitoa on sanaston ja kieliopin lisäksi edellä mainittujen pragmaattisten sääntöjen tuntemus. Lisäksi kieltenopettaja osaa valottaa sitä, missä yhteydessä voi käyttää tiettyä sanaa. Se, että asiaa opetetaan vaikkapa englanniksi, ei vielä opeta sitä, mikä sana sopii mihinkin tilanteeseen.

seen. Suomen kielen yhdelle sanalle saattaa olla useampi englanninkielinen vastine, esimerkiksi hoitaa = nurse, care, treat ja take care of. Näiden käytön eron oppii pikkuhiljaa varmasti myös kuuntelemalla, mutta englannin opettaja voi kertoa eron minuutissa. Toisaalta ammattiaineen opettajan ja kieltenopettajan yhteistyö voi olla todella hedelmällistä, koska siinä yhdistyvät kielen osaaminen ja substanssiosaaminen.

6. Ruotsia ei tarvita

Ruotsia ei tarvita välttämättä Satakunnassa, mutta Satakunta ei ole koko maailma. Ennen opiskelijat kävivät Ruotsissa kesätöissä ja ansaitsivat paljon paremmin kuin Suomessa. Suomessa on vaikea saada kesätöitä, mutta Ruotsilla menee tällä hetkellä taloudellisesti hyvin, ja siellä on pulaa muun muassa hoitohenkilökunnasta ja IT-alan osaajista. Kannattaisikohan sitä ruotsia kuitenkin opiskella ja mennä Ruotsiin vaikkapa kesätöihin. Opiskelijat saattaisivat jopa huomata pitävänsä Ruotsista ja ruotsalaisista. Silloin ruotsin puhuminen on mukavaa.

Jostain syystä suomalaisilla on sellainen käsitys, että englanninkieliset puhuvat omaa kieltään täydellisesti.

Englanniksi opiskelu ja opettaminen SAMKissa

Tuija Huokkola

SAMKin englanninkielisissä koulutusohjelmissa opettajat ovat pääosin suomalaisia ja myös suurin osa opiskelijoista puhuu englantia vieraana kielenä. Kieltä vaihdetaan usein monta kertaa päivän aikana. Vaihtaessaan kieltä sekä opiskelijat että opettajat joutuvat samalla vaihtamaan viestintätyyliään ja jossain määrin myös ajatusmaailmaansa, sillä he joutuvat toimimaan toisen kielen ehdoilla. Tämä artikkeli perustuu englanninkielisen fysioterapiakoulutuksen opiskelijoiden ja opettajien sekä vaihto-opiskelijoiden haastatteluihin. Tavoitteena oli selvittää, miten opettajat ja opiskelijat kokevat opiskelun ja opettamisen vieraalla kielellä.

Englannin kieli ja kohteliaisuusmuodot

Kieli ja kulttuuriin kuuluva viestintätyyli opitaan niin varhaisessa vaiheessa, että siitä tulee jokaiselle ihmiselle kulttuuri-identiteetin ydin, emmekä edes täysin ymmärrä sen merkitystä elämässämme. Kieli heijastaa tietyn kulttuurin sosiaalista todellisuutta, eikä kieltä tai kulttuuria voi täysin ymmärtää ilman toista. Sapir-Whorfin hypoteesin mukaan kielen, ajattelun ja kulttuurin välillä on syvällinen yhteys ja kieli heijastaa ajattelua ja kulttuurista todellisuutta. Kun lapsi kasvaa tietyssä kulttuurissa ja oppii oman äidinkielenensä, hänelle kehittyy samalla kieli-identiteetti, ymmärrys kielenkäytöstä ja viestintäsäännöistä ja käsitys omasta itsestä viestijänä. Vaihtaessaan kieltä opettajat ja opiskelijat ylittävät kulttuurirajan suomenkielisen (tai jonkin muun kielisen) ja englanninkielisen viestinnän välillä. Useimmilla haastateltavilla oli selvä intuitiivinen kokemus siitä, että samalla kun he vaihtoivat kieltä, he toimivat toisen maailmankuvan ehdoilla. Sekä opiskelijat että opettajat kertoivat vaihtavansa persoonallisuuttaan tai kulttuuriaan tai esittävänsä jotain roolia, kun he puhuvat oman äidinkielenensä sijasta englantia. Eräs haastateltava totesi, että hänen suhtautumisensa asioihin muuttuu, koska hänen täytyy vaihtaa koko sanasto ja tapa ilmaista itseään.

Sekä ulkomaalaiset että suomalaiset haastateltavat mainitsivat toistuvasti kohteliaisuusmuotojen käytön englanninkielisestä vuorovaikutuksesta puhuttaessa. Heidän mielestään kohteliaisuusmuotojen käyttö vaatii totuttelua. Eräs haastateltava kuvaili asiaa siten, että hän muuttuu herrasmieheksi puhuessaan englantia, koska englanninkielisessä kanssakäymisessä kohteliaisuus ja sosiaalisuus ovat niin tärkeässä asemassa. Hänen oma äidinkielenensä on ruotsi. Ruotsin kielessä kohteliaisuusmuodoilla ei ole niin suurta merkitystä kuin englannissa. Englanninkielinen viestintä näyttäisi edellyttävän uusien kohteliaisuusmuotojen omaksumista, joka saa myös persoonallisuuden näyttäytymään uudessa valossa.

Kaikki suomalaiset opiskelijat ovat opiskelleet englantia vähintään yhdeksän vuotta ennen koulutuksen alkamista, mutta viestintätaidot eivät välttämättä ole kehittyneet sujuviksi kohteliaisuusmuotojen käytössä. Ulkomaalaisen opiskelijan saattaa olla vaikea ymmärtää, että suomalainen ei vaivaudu kieltäytymään kohteliaasti jostakin, mitä hän tarjoaa. Esitellessään kommunikoinnin ongelmia suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä eräs ulkomaalainen listasi kokemuksiaan siitä, miten suomalaiset olivat torjuneet hänet. Suomalaiset eivät vaivaudu kieltäytymään kohteliaasti vaan sanovat, mitä sattuu, esimerkiksi ”NO! Yuck, that’s gross” tai ”No way, you wish!”. Hänen mielestään torjutuksi tuleminen on arka asia, vaikka kyseessä olisi suhteellisen mitätön asia, ja sitä voi helpottaa olemalla kohtelias.

Ulkomaalaisia opiskelijoita ärsytti usein suomalaisten tapa sanoa *what*, kun he eivät kuule jotain. Englannin kielessä on monta kohteliasta tapaa ilmaista sama asia, mutta suomalaiset eivät ulkomaalaisten mielestä vaivaudu käyttämään niitä. Suomalaisten kulttuurirajan ylitys näyttää ainakin kohteliaisuussääntöjen käytössä jäävän puutteelliseksi. Jo 90-luvulla tutkijat totesivat, että suomalaiset siirtävät suomen kielen viestintät-
rategioita vieraskieliseen puheeseen. Heidän mukaansa suomalaisiin viestintäsääntöihin näyttäisi kuuluvan sellaista pikkusanojen kuin *thanks, excuse me* ja *sorry* välttäminen mikäli mahdollista. Suomalaiset haastateltavat olivat itsekin tietoisia näistä ongelmista. He sanoivat, että opiskellessaan äidinkieleltään suomenkielisten opettajien johdolla he eivät välttämättä opi kohteliaisuussääntöjä kovin hyvin, koska opettajatkaan eivät osaa tai käytä niitä.

Kieli, kulttuuri ja viestintäerot

Opettajat opettavat sisällöllisesti vaikeita asioita, joiden muotoilu selkeään ja ymmärrettävään muotoon on vaikeaa suomen kielelläkin. Opettaessaan englanniksi heidän täytyy vaihtaa kieltä ja samalla muokata opetettava asia toisen kulttuurin viestintätyyliin sopivaksi. Opettajat kokivat, että englanninkielinen opetus vie paljon aikaa, energiaa ja voimavaroja. Kun opiskelijoille opetetaan uutta ammattiterminologiaa, asia pitäisi pystyä selittämään useammalla tavalla. Opettajat kokivat, että heidän vieraan kielen taitonsa on monessa suhteessa paljon rajallisempi kuin äidinkielen taito.

Erityisen raskaana he pitivät kielen vaihtamista saman päivän aikana edestakaisin. Myös opiskelijat kokivat, että kielen vaihtaminen vie paljon aikaa ja energiaa. Suomalaiset opiskelijat kertoivat tulevansa kouluun ja opiskelevansa englanniksi, mutta tauoilla ja vapaa-aikana he puhuivat suomea. Heidän mielestään opiskelu sujui paremmin, jos kieltä ei joutuisi vaihtamaan. Kieli heijastaa ajattelua ja kulttuurista todellisuutta, ja kieltä vaihdettaessa vaihdetaan myös kieli-identiteettejä edestakaisin. Vaikka kielen vaihtaminen sujuukin kieltä hyvin osaavilta ihmisiltä näennäisen helposti, edellyttää se myös ajatusmaailman ja viestintätyyliin vaihtamista. Tämä prosessi on raskaampi kuin usein osataan ajatella.

Opiskelijat mainitsivat, että sanojen kulttuurispesifit merkitykset ja poliittisesti korrekrit termit eivät aina ole tuttuja suomenkielisille opettajille, joten opiskelijatkaan eivät välttämättä opi niitä. Eräs haastateltava totesi, että opettajilla on samoja ongelmia kuin niillä opiskelijoilla, jotka puhuvat englantia vieraana kielenä. Toisin sanoen heidän kielitaitonsa on rajallinen ja heiltä puuttuu kyky ilmaista asioita usealla eri tavalla. Opiskelijat toivoivat, että heillä olisi enemmän opettajia, jotka ovat natiivipuhujia, jotta heidän oma kielitaitonsa paranisi. Heidän mielestään suomalaisilla opettajilla on suomalainen ajatusmaailma ja he viestittävät omaa ajattelutapaansa englanniksi.

Opiskelijat totesivatkin, että englanninkieliseltä opettajalta voisi oppia toisenlaista ajattelutapaa ja erilaista huumoria. Eräs haastateltava mainitsi erityisesti brittiopettajan, jonka tapa puhua ja kertoa asioita piti opiskelijat valppaina koko ajan, sillä älyllisen huumorin ymmärtäminen vieraalla kielellä edellytti keskittymistä. Natiiviopettajat avasivat hänen mielestään myös uusia näkökulmia kulttuurin käyttäytymissääntöihin, joita suomalaiset opettajat eivät välttämättä tule ajatelleeksi tai edes tunne. Hän viittasi pragmaattisiin sääntöihin, jotka liittyvät tiettyihin tilanteisiin.

Pragmaattiset säännöt sanelevat sitä, mitä ja millä tavalla jostakin asiasta voidaan puhua tietyssä tilanteessa. Haastateltava kertoi esimerkin, jossa brittiopettaja opetti selkäongelmien hoitoa ja pareina olivat suomalainen mies- ja naisopiskelija. Nainen oli potilaana ja makasi hoitopöydällä. Suomalaisessa kulttuurissa

Hän muuttuu herrasmieheksi puhuessaan englantia, koska englanninkielisessä kanssakäymisessä kohteliaisuus ja sosiaalisuus ovat niin tärkeässä asemassa.

vallitsee sanaton sopimus siitä, että hoitohenkilökunnalla on oikeus tehdä hoitoon liittyvät toimenpiteet. Niinpä suomalainen miesopiskelija vain avasi naisen rintaliivit hoidon aluksi sanomatta mitään. Esimerkiksi Iso-Britanniassa ei missään tapauksessa voisi toimia näin, vaan ensin pitäisi selittää, että hoidon takia rintaliivit pitää avata, ja sitten kysyä asiakkaalta lupa liivien avaamiseen. Hänen mielestään tällaista kulttuuristen itsestäänselvyyksien kyseenalaistamista saisi olla enemmänkin, jotta asioita oppisi näkemään muiden kulttuurien näkökulmasta.

Suurin osa englantia vieraana kielenä puhuvista haastateltavista mainitsi jonkin englannin kielen osa-alueen, joka oli heille vaikeaa. Osa koki puhuvansa kirjaenglantia, ja heistä epämuodollinen suullinen ilmaisu oli hankalaa. Jollekin puhelimessa puhuminen oli alussa ongelmallista. Yksi haastateltavista oli koulutukseltaan englanninopettaja, mutta hän ei omasta mielestään osannut puhua hyvin englantia. Hän kertoi, että puhuminen ja kuullun ymmärtäminen tuottivat vaikeuksia, koska hänen kotimaassaan ei ollut mahdollisuutta kuunnella tai puhua englantia. Ryhmätöissä tuli vaikeuksia kielitaidon puutteiden vuoksi. Tämä saattaakin olla osasyynä siihen, että suomalaiset muodostavat aluksi mielellään keskenään ryhmiä. Omien ajatusten muotoilu englanniksi vei varsinkin alussa paljon aikaa ryhmässä, jos asia oli vaikeaa. Puutteellinen kielitaito vaikeutti myös ryhmäidentiteetin muodostumista ja rajoitti opiskelijaidentiteettiä, koska kynnys asioiden kysymiseen oli korkea.

Ihmisillä on aivan erityinen suhde omaan äidinkieleensä, koska se on heidän tunnekielensä, eivätkä kahden kielen affektiiviset maailmat aina kohtaa. Tunteetkin voivat olla kulttuurispesifejä. Opiskelijat kertoivat tuntevansa itsensä kokonaiseksi tai olevansa kotonaan puhuessaan äidinkieltään. Suomalaiset opiskelijat sanoivat huomaavansa eron ulkomaalaisten opiskelijoiden käyttäytymisessä, kun he kommunikoiivat muiden samankielisten kanssa. He olivat avoimempia ja luontevampia puhuessaan omaa äidinkieltään. Ihminen kokee olonsa turvalliseksi ja mukavuustaso on korkealla, kun hän puhuu omaa äidinkieltään. Useampi haastateltava mainitsi, että tunteiden ilmaiseminen vieraalla kielellä on vaikeaa.

Tunteiden lisäksi englanninkielisessä vuorovaikutuksessa ongelmallisia olivat aiheet, joita käsitellään vain harvoin ja jotka ehkä suomen kielessäkin koetaan vaikeiksi, kuten kuolema. Kuten jo yllä mainittiin, englantia vieraana kielenä puhuvat opettajat ja opiskelijat eivät välttämättä tunne pragmaattisten sääntöjä kovin hyvin. Kieliyhteisössä kehitetään tällaisiin tilanteisiin yleensä rutiini, joka sopii aina ja auttaa selviämään tilanteesta (esim. suomen kielessä *otan osaa*).

Eräs opettaja kertoi, miten hänellä oli vaikeuksia vastata suruviestiin englanniksi, kun yhteistyökumppanin aviomies kuoli. Hän ei löytänyt sanoja vastataksaan sähköpostiviestiin, vaikka koki, että olisi suomeksi tiennyt, mitä sanoa. Ruotsista kotoisin oleva opiskelija kertoi, että hän on elänyt kaikkia nuoren aikuisen elämään kuuluvia tunteita Englannissa ollessaan ja siksi hän pystyy ilmaisemaan myös tunteita hyvin. Yleisemminkin opiskelijat ja opettajat, joilla oli erilaisiin tilanteisiin liittyviä kokemuksia englanninkielisestä vuorovaikutuksesta, kokivat pystyvänsä ilmaisemaan lähes kaikenlaisia asioita englanniksi. Yhteenvetona voisikin sanoa, että kielitaidon kehittyminen edellyttää monenlaisia kokemuksia vieraalla kielellä.

Suomalaisten huono viestijäkuva

Tutkimuksissa on havaittu, että suomalaisilla on kielteinen kuva itsestään viestijöinä ja heikko viestijäkuva. Viestijäkuvalle tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestään viestijänä, ja se on osa minäkuva. Heikkoon viestijäkuvaan liittyy kielteisiä odotuksia puheasuorituksesta. Eräs opiskelija kertoi, että monet opettajat aloittavat sanomalla, että minun englantini ei ole kovin hyvä, mutta kun he alkavat puhua ja pääsevät vauhtiin, heidän englantinsa on sujuvaa. Näiden opettajien englannin kielen viestijäkuva näyttäisi olevan heikko. Opiskelijan

mielestä monet opettajat aliarvioivat oman kielitaitonsa. Hänen mielestään heidän pitäisi uskoa enemmän itseensä, sillä he osaavat englantia ja ennen kaikkea he ovat asiantuntijoita alallaan.

Uusiin opettajiin ja heidän opetusmenetelmiinsä totuttelu vie aina aikaa, eikä kieli ole tärkein asia. Sama opiskelija mainitsi, että opiskelijat näyttivät suhtautuvan aika ymmärtävästi suomenkielisten vierasluennoitsijoiden kielitaidon puutteisiin. Opiskelijat myös kokivat, että vuorovaikutus ryhmässä lisääntyi, kun opettajat kyselivät sanoja opiskelijoilta. Se loi mukavan tunnelman tunneille.

Sekä suomalaiset opettajat että opiskelijat kokivat puhuvansa englantia aika suomalaisittain. Tällä he viittasivat erityisesti ääntämiseen ja intonaatioon mutta myös sanastoon ja viestintään yleensä. Miesopiskelija, joka oli pelannut jääkiekkoa vuoden Yhdysvalloissa, koki edelleen oman englantinsa enemmän kouluenglanniksi, eikä kokenut osaavansa nuorison käyttämään kieltä riittävästi. Toinen suomalainen opiskelija sanoi, että hän kuulostaa englanniksi järkevämmältä, koska hänen täytyy jonkin verran keskittyä englannin puhumiseen. Hän ei pysty puhumaan samalla tavalla puuta heinää kuin suomeksi, tai kertomaan vitsejä, joita hän omien sanojensa mukaan viljelee koko ajan äidinkielellään.

Suomalaiset opiskelijat kokivat, että kielitaidon parantuessa he pystyivät tuomaan omaa persoonallisuuttaan paremmin esiin. Samalla kynnys kontaktien luomiseen eri kulttuureista tulleiden ihmisten kanssa mataltui. Opintojen edistyessä virheistäkään ei enää välitetty. Toisaalta opiskelijat alkoivat puhua englannin ja suomen sekoitusta, koska he osasivat monet ammattitermit ainoastaan englanniksi. Jossakin vaiheessa ajatuksetkin alkoivat kääntyä englanniksi ja kieli-identiteetti vahvistui. Myös oman persoonallisuuden esiin tuominen helpottui kielitaidon parantuessa.

LÄHTEET

Carbaugh, D. (with Michael Berry, Marjatta Nurmikari-Berry) 2006. Coding Personhood Through Cultural Terms and Practices. *Silence and Quietude as a Finnish "Natural Way of Being"*. *Journal of Language and Social Psychology* 3, 203–220.

Isotalus, P. 1995. Suomalaisessa puhe- ja kulttuurissa monikulttuurinen televisio. Teoksessa L. Salo-Lee (toim.) *Kieli & kulttuuri oppimisessa ja opettamisessa / Language & culture in teaching and learning*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. *Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja* 12, 69–80.

Sajavaara, K. & Lehtonen, J., 1997. The silent Finn revisited. Teoksessa A. Jaworski (toim.) *Silence. Interdisciplinary perspectives*. New York, NY: Mouton de Gruyter, 263 – 283.

Suomessa opettaja ei suutu, jos vastaa väärin

Marjo Keskinen

Opetan suomea vieraana kielenä ulkomaalaisille vaihto-opiskelijoille ja halusin selvittää, millaista on vieraan kielen opiskelu muissa maissa Suomeen verrattuna. Omilla tunteillani painotan erityisesti suullista kielitaitoa, tavoitteena on oppia ymmärtämään ja käyttämään kieltä. Tärkeintä on opiskelijan oma sanottava omia sanoja käyttäen. Mielestäni kielioppiakin voi opetella puhumisen kautta, joskin puheessa vähemmän huomiota kiinnitetään kieliopin oikeellisuuteen. Tärkeämpää on onnistunut vuorovaikutus puhujan ja kuulijan välillä.

Tein syksyllä 2014 kyselyn Introduction to Finland and Finnish language -kurssille osallistuneille vaihto-opiskelijoille. Kyselyyn vastasi 13 opiskelijaa, seitsemän ranskalaista, kolme kiinalaista, kaksi saksalaista ja yksi italialainen. Vastajaat ovat liiketalouden opiskelijoita, joista suunnilleen puolet on tyttöjä ja puolet poikia. Kerron tässä siitä käytännön todellisuudesta, jonka kohtaan työssäni.

Euroopassa opiskellaan yleisesti kahta vierasta kieltä, kun taas Kiinassa tuntuu riittävän yksi vieras kieli, englanti. Ranskassa toinen vieras vieras kieli englannin jälkeen on usein jokin muu romaaninen kieli, espanja tai italia. Italiassa ja Saksassa opiskellaan englannin ohella jotain toista Euroopassa puhuttavaa kieltä, kuten ranskaa.

Opiskelijoiden kokemuksia vieraan kielen opiskelusta

Pyysin aluksi opiskelijoita kuvailemaan, millainen on tyypillinen kielten oppitunti heidän kotimaassaan. Ranskalaiset opiskelijat kertoivat, että heillä kielten oppitunnit ovat hyvin teoriapainotteisia: paljon kielioppia, kirjoittamista ja erilaisten tekstien lukemista. Tekstejä ei lueta ääneen eikä puhumista ja ääntämistä harjoitella riittävästi heidän mielestään. Englanninkieliset TV-ohjelmatkin ovat Ranskassa ranskaksi äänitettyjä, joten ei ole ihme, jos englantia puhutaan huonosti ja ranskalaisittain ääntäen.

Opiskelijat kertoivat myös, että opettajat käyttävät itse paljon ranskaa oppitunneilla opettaessaan englantia. Puhumista harjoitellaan vasta yliopistossa ja silloinkin pääpaino on liike-elämän sanastojen ja termien opettelussa, varsinaisen käytännön puhevalmiuden jäädessä taka-alalle.

Espanjan opiskelussa tilanne on kuitenkin parempi, sillä tunneilla harjoitellaan sekä puhumista että kuuntelemaan enemmän. Arvelen, että näin on ehkä siksi, että espanja on ranskan sukulaiskieli ja siten läheisempi ja helpommin lähestyttävä kieli kuin englanti. Ratkaisuksi englannin tason nostamiseksi opiskelijat itse ehdottavat enemmän kotitehtäviä sekä englannin opiskelun aloittamista paljon aikaisemmin, ehkä jo 6-vuotiaana, kun lapsi menee kouluun.

Ranskalaiset havaitsivat siis enemmän negatiivisia kuin positiivisia asioita omassa järjestelmässään. Sama oli tilanne Italiassakin. ”Englannista ei koskaan tullut vahvaa käyttökieltä, koska puhumiseen ja kielen käyttämiseen ei kiinnitetty tarpeeksi huomiota”, kertoi italialainen opiskelija.

Saksassa sekä opettajat että oppilaat käyttävät selvästi enemmän kohdekieltä oppitunneilla, eikä saksan kielen käyttämistä ylempillä tasoilla edes sallita. Opiskelijat kertoivat, että kieliopilla on edelleen suuri merkitys, mutta myös sanavarastoon kiinnitetään erityistä huomiota.

Kiinassa oppilaiden halukkuus puhua englantia ei ole kovin suuri. Opiskelijat kertovat, että kun kieltä ei puhuta, heidän englantinsa on tästä syystä huonoa. Vieraan kielen opiskelussa pääpaino heidän mukaansa on lukemisessa ja kirjoittamisessa. Kokeita on myös usein ja niihin valmistautuminen vie paljon aikaa.

Miten opiskelu Suomessa eroaa opiskelusta kotimaassa?

Seuraavaksi pyysin opiskelijoita kuvailemaan mahdollisia eroja kieltenopiskelussa Suomen ja heidän kotimaansa välillä. ”Suomessa työskennellään paljon erilaisissa ryhmissä, Suomessa on myös mukavaa opiskella, ei tarvitse tuntea stressiä”, kertoivat kiinalaiset opiskelijat. Heidän mielestään suomalainen opettaja on myös ystävällinen ja kohtelee opiskelijoita hyvin. Kokeista ei liioin tarvitse ottaa yhtä kovia paineita. Kontaktitunteja Suomessa on vähemmän Kiinaan verrattuna ja opiskelijan itsenäistä työskentelyä vastaavasti enemmän.

Suomessa on myös mukavaa opiskella, ei tarvitse tuntea stressiä.

Ranskalaiset opiskelijat puolestaan kertovat, että heille englannin kielen käyttäminen on haastavaa ja kotonan romaanisten kielten parissa työskentely on paljon helpompaa. Heidän mielestään Suomessa on oppitunneilla positiivinen ja kannustava ilmapiiri, eikä opettaja suutu, jos vastaa väärin. Suomalainen oppimiskulttuuri mielletään myös tehokkaammaksi tavaksi opiskella ranskalaiseen verrattuna ja vieraan kielen puhumista harjoitellaan selvästi enemmän. Ranskassa kotitehtäviä annetaan kuitenkin enemmän kuin Suomessa ja kokeita heillä on myös useammin, joskus jopa viikottain.

Saksassa on Ranskaan ja Kiinaan verrattuna poikkeavaa se, että opiskelumenetelmät ja käytänteet eivät näytä eroavan kovinkaan paljon meidän omistamme. Kysyttäessä kotitehtäviin käytettävästä ajasta kaikki vastasivat, että Suomessa ollessaan he käyttävät kotitehtävien tekemiseen paljon vähemmän aikaa kuin kotimaassaan, eikä se heidän mielestään ole lainkaan riittävästi. Lienevätkö ulkomaiset vieraamme jo omakseen tässä asiassa suomalaisten tavat ja kulttuurin?

Tulevaisuuden kielitaidon tarpeista

Kysyin opiskelijoilta myös, haluaisivatko he nyt aloittaa jonkin uuden kielen opiskelun. Ranskalaisten ja myös italialaisen nuoren mielestä saksa tai toinen romaaninen kieli olisi kiinnostava. Jonkin verran kannatusta sai myös kiina; sen osaaminen nähdään tarpeellisena talouselämässä liiketalouden opiskelijan näkökulmasta. Kiinalaisten opiskelijoiden mukaan ranskan osaaminen olisi hyödyllinen taito, mutta lähinnä vain matkailumielessä, sillä ranskankielisissä maissa ei aina pärjää pelkällä englannilla.

Mitkä sitten ovat tulevaisuuden työelämässä opiskelijalle itselleen tarpeelliset kielet? Ranskalaiset nuoret ovat sitä mieltä, että hyödyllisin kieli tulevaisuudessa on englanti, mutta heti sen jälkeen tulevat italia ja espanja. Saksalaisten opiskelijoiden mielestä saksa ja englanti ovat riittävä yhdistelmä. Selittyneekö tämä sillä tosiseikalla, että Saksa on jo pitkään ollut vahva talousmahti Euroopassa, eikä muiden kielten opiskelulle ole ollut tarvetta? Kiinalaiset nuoret puolestaan luottavat kiinan kielen vetovoimaan ja siihen, että sen merkitys ja kiinnostavuus taloudessa tulee vahvistumaan entisestään.

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden näkemykset vahvistivat omia käsityksiäni ja kokemuksiani kielten opiskelusta meillä ja muualla. Suomessa opettajan ja opiskelijan välit ovat mutkattomat, me emme esimerkiksi pidä kummallisena sitä, että opettajaa voi sinutella tai kutsua etunimellä.

Mikä kieli sitten koetaan kiinnostavana ja hyödyllisenä osata eri maissa? Englannin valta-asema on kiistaton. Muuten vieraan kielen kiinnostavuus ja tarpellisuus tuntuu olevan sidoksissa maan sijaintiin ja ehkä myös maassa vallitseviin perinteisiin.

Mistä on ranskan lukijat tehty?

Marjo Keskinen

Tähän kysymykseen vastasi 14 opiskelijaa Ranskan perusteet -kurssilta vuoden 2015 keväällä. Ranska on englannin ohella hyvin kansainvälinen kieli, ja se on englannin jälkeen eniten opiskeltu vieras kieli maailmassa. Suomessa ranskan opiskelu on kuitenkin menettänyt suosiotaan ja kehitys on ollut samansuuntaista myös muiden valinnaisten kielten, kuten saksan ja venäjän kohdalla. Kuntatalouden niukkoja resursseja pidetään usein osasyynä tähän, ja erityisesti valinnaiset kielet ovat olleet säästöjen kohteena.

Ranskan kielen taito luo mahdollisuuden erottua muista

Opiskelijat kurssillani kuvasivat suhdettaan ranskan kieleen seuraavasti: Ranska on kaunis, aistillinen ja mielenkiintoinen maailmankieli. Sen osaaminen avaa aivan uuden ulottuvuuden sivistykseen. Ranskan kielen taito on vahvuus ja ennen kaikkea mahdollisuus erottua muista, esimerkiksi työnhakutilanteessa. Ranskasta halutaan nimenomaan käyttökieli, jota tarvitaan matkailualalla ja esimerkiksi viinibisneksessä.

Puolella ranskanlukijoista oli myös jonkinlainen suhde ranskankieliseen kulttuuriin koulun ulkopuolella. Heillä oli taustassaan henkilöitä, jotka jo osasivat ranskaa, esimerkiksi vanhemmat tai sisarukset olivat opiskelleet kieltä aikaisemmin. Joillakin oli myös sukulaisia, jotka asuivat ja työskentelivät Ranskassa tai Belgiassa, Brysselissä. Opiskelijoista kahdeksan oli jo joko käynyt Ranskassa tai oleskellut siellä jonkin aikaa. Kaikki opiskelijat aikovat tulevaisuudessa lähteä Ranskaan: vaihtoon, töihin, lomalle ja tietenkin Pariisiin! Ranskalainen kulttuuri on jo tullut tutuksi useimmille elokuvien ja musiikin kautta. Jollakulla on tapana kuunnella radiota, toiset lukevat ranskalaisia muotilehtiä tai seuraavat ranskankielisiä muoti- ja lifestyle-blogeja.

Ranskan opiskelu aloitetaan lukiossa

Opetushallituksen tilastojen mukaan peruskoulun vuosiluokilla 7–9 vuonna 2012 ranskan valitsi 4,8 prosenttia oppilaista. Suomessa lähes kaikki lukion oppimäärän suorittaneet opiskelivat englantia A1-kielensä, eli ensimmäisenä vieraana kielenä. Vuonna 2013 A-ranskan lukijoita oli 1,9 prosenttia lukion opiskelijoista. Ranskaa B-kielenä lukiossa opiskeli 6,4 prosenttia opiskelijoista. (Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2014.)

Ranskan opiskelu aloitetaan siis yleisimmin lukiossa, ja näin oli myös omien ranskan opiskelijoideni kohdalla. Kolme opiskelijaa oli valinnut ranskan jo ala-asteella, he tulivat Tampereelta, Porista ja Merikarvialta. Vain muutama opiskelija oli aloittanut ranskan opiskelun vasta korkeakouluasteella.

Ensimmäisenä vieraana kielenä jotain muuta kuin englantia tarjoavat lähinnä Etelä-Suomen suuret kaupungit. Joissain isommissa kaupungeissa panostetaan myös erityisiin kieliluokkiin, näin on esimerkiksi Turussa, jossa kaksikielistä opetusta tarjotaan englannin lisäksi saksan, venäjän, ruotsin ja ranskan kielissä. Ranskan ulkoministeriö onkin myöntänyt ranskan kielen kieliluokille le Label Franc Éducation -laatumerkin tunnustuksena hyvästä työstä. Kieliluokkaopetus alkaa jo ensimmäisellä luokalla lapsen aloittaessa koulun. Ideana on, että kieltä ei niinkään opeteta, vaan kielellä opitaan. Kaikesta opetuksesta noin puolet annetaan vieraalla kielellä.

Ranskan opiskelu ei ole erityisen vaikeaa

Kavereilleen
opiskelijat
mielellään
kertovat, kuinka
kaunis, pehmeä,
romanttinen ja
seksikäs kieli
ranska on.

Ranskan lukijoiden vastauksista voi aistia vilpittömän kiinnostuksen kieleen ja ranskalaiseen kulttuuriin. Kun pyysin opiskelijoita kuvaamaan itseään juuri kielenoppijina, vastaukset eivät juuri yllättäneet. Sellaiset ominaisuudet, kuten hyvä muisti, hyvä kielipää ja kyky omaksua uusia asioita helposti ja nopeasti, toistuivat opiskelijoiden vastauksissa. Itsestään selvää heille on kieliopin helppous, kun taas suullinen ilmaisu ja puhuminen koettiin kaikkein haastavimmaksi osa-alueeksi. Arvelen kuitenkin asian olevan juuri samalla tavalla muidenkin vieraiden kielten kohdalla.

Onko ranskan oppiminen sitten vaikeaa? Hieman yli puolet opiskelijoista oli sitä mieltä, että ranska on kyllä haastavampi kieli kuin muut heidän tuntemansa kielet. Vaikeina asioina mainittiin se, että ääntämys ja oikeinkirjoitus eroavat niin paljon toisistaan. Kielioppisäännöissä esiintyy paljon poikkeuksia, eli epäsäännöllisyyksi löytyy siis enemmän kuin esimerkiksi englannissa ja ruotsissa.

Ranskassa käytettävien aksenttien eli kirjoitusmerkkien oikealle paikalleen laittaminen tuottaa myös ylimääräistä päänvaivaa. Lisäksi me emme kuule ranskaa puhuttavan samalla lailla kuten kuulemme esimerkiksi englantia päivittäin. Kaikkien opiskelijoiden mielestä ranska ei kuitenkaan ole sen vaativampi oppia kuin mikä tahansa muu vieras kieli. Sekin todettiin, että suomi on kielenä monin verroin hankalampi oppia.

Opiskelijat kertovat mielellään kavereilleen, kuinka kaunis, pehmeä, romanttinen ja seksikäs kieli ranska on. Kaverit haluavat myös usein kuulla, miten ranskaa äännetään. Ranskassa opiskelijoita miellyttää erityisesti se, että se on niin kohtelias kieli. Yhtäläisyyksiä muihin kieliin löytyy myös runsaasti, esimerkiksi englannissa ja ranskassa käytetään paljon samoja sanoja. Opiskelijoiden mielestä ranska on hauska ja palkitseva kieli opiskella, eikä lainkaan mahdoton oppia.

Kysyessäni opiskelijoilta millainen asema Ranskalla ja ranskan kielellä on nyky maailmassa, saamani vastaukset olivat jossain määrin stereotyyppisiä. Opiskelijat vastasivat, että ranska on yksi EU:n virallisista kielistä ja että sillä on näin erittäin merkittävä asema Euroopassa.

Vähemmän tunnettua sen sijaan oli, että Ranska on yksi maailman johtavista teollisuusmaista ja tärkeä tekijä monella eri tekniikan alalla, esimerkiksi lentokone- ja avaruusteknologiassa. Mutta näinhän me suomalaiset useasti ajattelemme. Ranska tunnetaan lähinnä ruokakulttuuristaan ja luksustuotteistaan. Sitkeästi myös ajattelemme yhä, että ranskalaiset eivät mielellään itse puhu englantia, vaikka todellisuudessa varsinkin nuoret ranskalaiset ovat opiskelleet myös englantia.

Monipuolisesta kielitaidosta on hyötyä kaikilla aloilla

Tulevaisuudessa opiskelijat arvelevat tarvitsevansa ranskaa vaihtelevasti. Ranskan kielen taidosta on heidän mielestään erityisesti hyötyä työskennellessä matkailun alalla ja asiakaspalvelussa, mutta myös yleisesti kaupan, kulttuurin ja taiteen aloilla. Erityisen tärkeää on osata ranskaa, jos on mukana politiikassa.

Monipuolista kielitaitoa tarvitaan tänä päivänä kaikilla aloilla. Tämä käy ilmi Elinkeinoelämän keskusliiton tekemästä kyselystä (EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2013), jossa kartoitettiin yritysten kielitaitotarpeita. Kielitaitoista henkilökuntaa tarvitsevat niin suuryritykset kuin pk-yrityksetkin, ja monet suomalaiset start-

up-yritykset tähtäävät suoraan maailmanmarkkinoille. Kyselyn mukaan ranskan kielen tarve on merkittävä kaikilla palvelualoilla. Samoin esimerkiksi paperi-, teknologia- ja elintarviketeollisuudessa tarvitaan ranskan kielen taitoista henkilökuntaa.

Mitä ranskan opiskelu on sitten antanut itse kullekin henkilökohtaisesti? Opiskelijoilleni se on merkinnyt itsensä kehittämistä, sivistystä ja kykyä kommunikoida monipuolisemmin. Kun oppii uutta ja onnistuu, se piristää mieltä. Ranskan kielestä ja kulttuurista puhuttaessa rakastaa on usein käytetty verbi opiskelijoiden vastauksissa. Ranska koetaan kiinnostavaksi maaksi ja varsinkin ranskattaria ihailaan vilpittömästi. Kaikilla on kova halu oppia enemmän ja haaveena on tulla sujuvaksi kielenpuhujaksi. Monen toivelistalla on myös opiskelupaikka Ranskassa.

Valinnaisten kielten asema

Samaan aikaan kun työelämä tarvitsee yhä useampien kielten osaajia, ovat opiskelijoiden kielivalinnat valitettavasti yksipuolistuneet. SAMKissakin on kielten ryhmäkokoja kasvatettu, eivätkä valinnaisten kielten ryhmät välttämättä aina käynnisty. Kun kaikki valinnaiset kielten kurssit sijoitetaan samaan päivään ja kelloaikaan, opiskelijat valitsevat yhden kielen tarjotuista ja pienellä kampuksella osa kielten kursseista jää näin käynnistymättä. Opiskelijoita ei ole riittävästi, jotta vaadittava ryhmän minimikoko toteutuisi. Lisäksi työjärjestystä laadittaessa kielten tunnit sijoitetaan mielellään iltapäivän viimeisiin tunteihin.

Koetaanko siis kielitaito oikeasti osaksi opiskelijan ammattitaitoa? Pienessä maassa ponnistetaan nimenomaan monipuolisella kielitaidolla.

LÄHTEET

EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2013. 2013. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto.

Koulutuksen tilastollinen vuosikirja 2014. 2014. Helsinki: Opetushallitus. Koulutuksen seurantaraportit 2014:10.

Saksan kieltä ja kulttuuria voidaan opiskella myös yritysyhteistyöprojektissa

Eila Minkkinen

Elinkeinoelämän keskusliitto (2010) on ilmaissut huolensa suomalaisten kielitaidon kaventumisesta. Tämä näkyy myös korkeakouluun tulevien opiskelijoiden kielitaidossa. Samalla korkeakoulujen opetussuunnitelmassa muiden kuin englannin ja ruotsin kielen osuus on vähentynyt. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia (2009, 26) painottaa kuitenkin, että ”Suomalainen korkeakoulutus antaa valmiudet työskennellä kansainvälisessä toimintaympäristössä”, mihin epäilemättä kuuluu myös hyvä ja monipuolinen kielitaito. Kielten opetuksen integroiminen muihin oppiaineisiin ja yritysyhteistyöprojekteihin on yksi mahdollisuus pitää niin sanotut harvinaiset kielet mukana opetuksessa. Tällöin kielten opetuksen sisältö ja tavoitteet eivät tule suoraan opetussuunnitelmasta ja opintojaksojen määrittelyistä sisällöistä vaan projektille asetetuista tavoitteista ja tarpeista. Ne puolestaan vaihtelevat yhteistyöyritysten ja niiden tavoitteiden mukaan.

Ammattikorkeakoulujen keskeinen aluekehitystehtävä on edistää alueen elinkeinoelämän kansainvälistymistä. Silloin kun korkeakoulun projektit liittyvät yritysten kansainvälistymispyrkimyksiin, opiskelijat voivat päästä oppimaan työskentelyä monikielisissä toimintaympäristöissä, kohentamaan kielitaitoaan ja syventämään tietojaan eri kulttuureista. Satakunnan ammattikorkeakoulussa käynnistettiin vuonna 2013 yritysyhteistyöprojekti ”SAMKin kanssa Saksaan”, jonka tarkoituksena on auttaa satakuntalaisia pieniä yrityksiä pääsemään saksankieliselle markkina-alueelle.

”SAMKin kanssa Saksaan” -projektissa sovelletaan integratiivista pedagogiikkaa, joka yhdistää teoreettista ja käytännön tietoa sekä tietoa siitä, kuinka erilaisissa työelämän tilanteissa, erilaisten organisaatioiden ja henkilöiden kanssa toimitaan (Tynjälä 2010). Opiskelijat ovat päässeet tutustumaan sekä kansainvälisen markkinoinnin haasteisiin että saksan kieleen ja kulttuuriin. Lisäksi opiskelijat ovat toimineet yhteistyössä yritysten, asiakkaiden ja eri organisaatioiden kanssa, esimerkiksi kansainvälisiin messuihin liittyvien toimijoiden kanssa. Ohjaavat opettajat ovat markkinoinnin ja saksan kielen asiantuntijoita.

Oppimisympäristönä aidot työelämän tilanteet

Työelämässä ei enää riitä pelkkä vieraiden kielten taito vaan tarvitaan kieli- ja viestintäosaamista, jossa korostuu muun muassa interaktiivisuus, suullinen esiintymiskyky ja kulttuuriin liittyvien asioiden huomioiminen (Huhta, Jaatinen & Johnson 2006). Vieraalla kielellä on kyettävä myös ylläpitämään keskustelua ja vakuuttamaan asiakas (Seppälä & Stenbacka 2015). Näihin kiinnitetään yhä enemmän huomiota myös korkeakoulujen kielten opetuksessa. Työelämässä tarvittavaa kieli- ja viestintätaitoa ei tulisi myöskään tarkastella erillisenä osaamisalueena, vaan se tulisi nähdä osana ammattitaitoa, jolloin myös kielten opetusta tulisi tarkastella ammatillisten aineiden muodostamassa kokonaisuudessa (Härmälä 2008; Lax 2006). ”SAMKin kanssa Saksaan” -projekti yhdistää kaksi eri oppiainetta, markkinoinnin ja saksan kielen, jolloin työelämän kieli- ja viestintätaitoa tarkastellaan nimenomaan osana koko markkinoinnin ja markkinointiviestinnän osaamista.

Suomessa on laadittu Eurooppalaisen viitekehysten (2003) pohjalta ammatillisen kieltenopetuksen tarpeisiin viitekehys, joka sisältää eri ammattialojen kieli- ja viestintäosaamisen kuvaukset sekä kuvaukset opetustilanteista ja niihin liittyvistä teksteistä. Liiketalouden alalla saksan kielen ammatillista osaamista tarvitaan muun muassa asiakaspalvelutilanteissa, tiedonhankinnassa, neuvotteluissa ja erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Työssä tarvittavista teksteistä viitekehyksessä mainitaan esimerkiksi kirjeenvaihto ja markkinointimateriaali. Viitekehys kuvaa erikseen opiskeluun liittyvät oppimisympäristöt, siihen liittyvät henkilöt, kielenkäyttötilanteet ja tekstit. (Huhta, Johnson, Lax & Hantula 2006.) ”SAMKin kanssa Saksaan” -projektissa oppimisympäristöt, henkilöt, kielenkäyttötilanteet ja erilaiset tekstit liittyvät suoraan kohdeyrityksen tarpeisiin. Käytännössä opiskelijat ovat käyttäneet saksan kieltä tiedonhankinnassa, asiakaskoh- taamisissa sekä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa messumatkan aikana. Tuotetut saksankieliset tekstit ovat olleet tuoteselosteita, lyhyitä esitteitä ja sähköpostiviestejä.

Saksassa tajusin, kuinka tärkeä valtti- kortti kielten osaa- minen on työelä- mässä.

Kahden erilaisen projektin kokemuksia

Pilottiprojekti käynnistettiin vuoden 2013 alussa valitsemalla kolme opiskelijaa matkailun ja liiketalouden koulutusohjelmista. Yhteistyörytykseksi valittiin pieni elintarvikealan yritys, joka oli jo ilmoittautunut kansain- välisille elintarvikealan Anuga 2013 -messuille. Yrityksen kanssa sovittiin ensin projektin tavoitteista, jot- ka olivat kontaktien etsiminen yritykselle, yhteydenotot sidosryhmiin, messuosallistumisen valmistelu sekä konkreettinen työ messuosastolla. Nämä tavoitteet muotoutuivat opiskelijoiden oppimistavoitteiksi, jotka liittyivät markkinoinnin osaamiseen, kielellisiin valmiuksiin ja kulttuurilliseen markkinointiviestintään. Keskei- nen tavoite oli myös kehittää rohkeutta kansainvälisiin vuorovaikutustilanteisiin.

Suoraan yrityksen tarpeisiin liittyviä oppimistehtäviä ja toimia olivat yritysten tuote-esitteiden ja yhteydenot- tokirjeiden käännöstyö, matkajärjestelyt, yhteydenotot, messutilanteeseen liittyvän viestinnän harjoittelu ja saksankielisen sanaston laadinta. Lisäksi opiskelijat tekivät yritykselle Facebook-sivun. Eri tehtävien suorit- tamisessa opiskelijat tukeutuivat markkinoinnin ja saksan kielen opintojaksoilla käsiteltyihin asioihin, mutta etsivät myös itse lisätietoa ja hyödynsivät ohjaajien asiantuntemusta. Projekti huipentui Anuga 2013 -mes- suihin Kölnissä 4.–9.10.2013. Siellä opiskelijat toimivat joka päivä tuote-esittelijöinä, keskustelivat messu- vieraiden kanssa sekä hoitivat yleisiä avustavia messutehtäviä.

Vuoden 2014 ”SAMKin kanssa Saksaan” -projektiin valikoitui teiden kunnossapitolaitteita valmistava yritys, jolla oli jo suunnitelmia laajentaa markkinointiaan saksankieliselle alueelle. Kolmen opiskelijan muodostaman ryhmän tehtäväksi asetettiin saksalaisen teidenhuoltojärjestelmän selvittely ja potentiaalisten jälleenmyyjien ja asiakkaiden etsiminen yrityksen tuotteille. Heti alkuvaiheessa opiskelijamme kohtasivat uusia haasteita, joista suurimmat olivat tietojen saaminen Saksasta sekä tuotteisiin liittyvä erityissanasto. Sen vuoksi projek- tiin otettiin myöhemmin neljä saksalaista vaihto-opiskelijaa, jotka opiskelivat syyslukukauden 2014 Satakun- nan ammattikorkeakoulussa liiketalouden, matkailun ja tekniikan koulutusohjelmissa.

Vaihto-opiskelijoiden kanssa käytiin ensin tutustumassa kohdeyritykseen ja sen tuotteisiin. Sen jälkeen opis- kelijat tekivät keskenään toimintasuunnitelman ja työnjaon ja pitivät itsenäisesti yhteyttä kohdeyritykseen. Vaihto-opiskelijoiden konkreettiset toimenpiteet tuotteiden markkinoimiseksi Saksaan olivat yrityksen www- sivujen kääntäminen saksan kielelle, erityiskohteeksi otetun tuotteen esitteen kääntäminen, puhelinsoitot noin 50 potentiaaliselle saksalaiselle asiakkaalle sekä sähköpostiyhteydenotot. Vaihto-opiskelijoilla oli luon- nollisesti tietoa ja kokemuksia siitä, kuinka saksalaiset yritykset toimivat, kuinka ja mille tasolle niitä tulee lähestyä. Näin myös suomalaiset opiskelijat saivat arvokasta tietoa siitä, miten saksankielisellä markkina- alueella tulee toimia. Lisäksi he saivat arvokasta kulttuuritietoutta ja mahdollisuuden harjoitella kielitaitoaan.

Kaikki hyötyvät

”SAMKin kanssa Saksaan” -projekti on tarjonnut uudenlaisen oppimiskokemuksen opiskelijoille. Myös oh- jaajat ovat saaneet arvokasta tietoa siitä, kuinka oppimista voidaan ohjata yritysyritysoyprojektissa. Sa-

malla toiminta on lisännyt ohjaajien kansainvälisyyttä ja oman alan osaamista. Mukana olleet yrittäjät ovat olleet erittäin tyytyväisiä saamaansa konkreettiseen markkinointiapuun, kielelliseen tukeen sekä projektin tuloksena syntyneisiin uusiin kontakteihin ja asiakkaisiin.

Opiskelijat ovat kokeneet oppineensa yrittäjyyttä ja käytännön markkinointityötä. Lisäksi he ovat saaneet itseluottamusta, uskallusta ja varmuutta heittäytyä erilaisiin esiintymistilanteisiin vieraalla kielellä. Yksi opiskelija totesi palautteessaan myös, että ”Saksassa tajusin, kuinka tärkeä valttikortti kielten osaaminen on työelämässä.” Messukokemus Saksassa sai hänet myös innostumaan kielten opiskelusta jatkossakin.

Vuoden 2014 projekti osoitti, että vaihto-opiskelijoiden integroiminen projektiin tuo etua kaikille osapuolille. Suomalaiset opiskelijat oppivat saksalaisten työskentelystä, ja lisäksi yritykselle pystyttiin tuottamaan laadukkaita saksankielisiä markkinointimateriaaleja. Jatkossa tätä yhteistyötä vaihto-opiskelijoiden kanssa pitää lisätä ja erityisesti tulee miettiä sitä, kuinka yhteistyötä voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin suomalaisten opiskelijoiden kielen oppimisessa. Erityisesti vuoden 2013 messuprojektissa olisi tarvittu saksan kielen rinnalla englannin kieltä, joten jatkossa pitää miettiä englannin kielen opetuksen integrointia projekteihin. Tällöin voitaisiin toimia monikielisyuden periaatteella, jolloin samanaikaisesti useamman vieraan kielen opetusta ja oppimista integroitaisiin ammattiaiheisiin.

LÄHTEET

Elinkeinoelämän keskusliitto. 2010. Työelämässä tarvitaan yhä useampia kieliä. EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2009. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto.

Eurooppalainen viitekehys: kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. 2003. Helsinki: WSOY.

Huhta, M., Jaatinen, R. & Johnson, E. 2006. Työelämään valmentavan kieltenopetuksen perusteet. Teoksessa M. Huhta, U. Lax & S. Hantula (toim.) Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja, Sarja A: Tutkimukset ja raportit 8, 32–57.

Huhta, M., Johnson, E., Lax, U. & Hantula, S. 2006. Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja, Sarja A: Tutkimukset ja raportit 8.

Härmälä, M. 2008. Riittääkö ett ögönblick näytöksi merkonomilta edellytetystä kielitaidosta? Kielitaidon arviointi aikuisten näyttötutkinnoissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto Jyväskylä Studies in Humanities 101. Viitattu 24.8.2013. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18900/9789513933401.pdf?sequence=1>

Lax, U. 2006. Työelämään valmentava kieltenopetus ammattiosaamisen kokonaisuudessa. Teoksessa M. Huhta, U. Lax & S. Hantula (toim.) Työelämän kieli- ja viestintätaito. Kohti ammatillisen kielen täsmäopetusta. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja, Sarja A: Tutkimukset ja raportit 8, 58–76.

Seppälä, P. & Stenbacka, T. 2015. Tarvitaanko eteläpohjalaisissa yrityksissä ruotsin ja saksan kielen taitoa? Kieli, koulutus ja yhteiskunta – maaliskuu 2015. Viitattu 18.5.2015. <http://www.kieliverkosto.fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2015/>

Tynjälä, P. 2010. Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikkaa. Teoksessa K. Collin, S. Paloniemi, H. Rasku-Puttonen & P. Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro, 79–95.

Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. 2009. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 2009: 21.

Ruotsia poliiseille – svenska för poliser

Tuija Kiviaho

Kielilaissa (6.6.2003/423, 2-3§) on täsmälliset säännökset oikeudesta käyttää suomea ja ruotsia valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa, tuomioistuimissa sekä julkisia hallintotehtäviä hoidettaessa. Kunta määrittää joko yksikieliseksi tai kaksikieliseksi sen mukaan, kuinka suuri osa kunnan asukkaista on suomen- ja ruotsinkielisiä. Lainsäädännön edellyttämän kielitaidon voi osoittaa Suomessa virallisilla kielitutkinnoilla tai tutkintokoulutukseen sisältyvillä opinnoilla. (OM 2015.) Opetushallituksen sivuilla on tietoa molempien tutkintojen sisällöistä ja suorittamisesta. Valtionhallinnon kielitutkinto suoritetaan henkilöille, joiden yhteystiedot löytyvät sivuilta. Tutkintoon haluava ottaa yhteyttä ko. henkilöön ja sopii testausajan. Yleiset kielitutkinnot järjestetään valvotuissa oloissa erikseen määritellyissä paikoissa ja tiettyinä päivinä koko Suomessa. Ilmoittautuminen tapahtuu suoraan tutkinnon järjestävään oppilaitokseen. (OPH 2015.)

Pora III -hallintorakenneuudistuksen seurauksena vuoden 2014 alusta Satakunnan poliisilaitos ja Varsinais-Suomen poliisilaitos yhdistyivät Lounais-Suomen poliisilaitokseksi. Satakunnan poliisilaitos oli yksikielinen ja Varsinais-Suomen poliisilaitos kaksikielinen. Yksikielisistä poliisilaitoksista kaksikielisiin poliisilaitoksiin siirretyt poliisimiehet säilyttivät kelpoisuuden tehtäviinsä kielitaidon osalta uudessa poliisiyksikössä. Mikäli virkamies jatkossa nimitettäisiin oman virastonsa tai muun kaksikielisen poliisiyksikön virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, hänen tulee ennen tehtävään nimittämistä täyttää kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset säännösten mukaisesti. Tästä syystä Satakunnan poliisilaitos järjesti poliisihenkilöstölleen kielikoulutusta vuonna 2013. Koulutus oli tarkoitettu niille, jotka eivät täyttäneet kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia. Koulutuksen maksoi Satakunnan poliisilaitos. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja siihen sai käyttää työaika.

Poliisihallituksen päätöksen mukaisesti, vuonna 2014 myös Lounais-Suomen poliisilaitos järjesti työnantajan tukitoimena kielikoulutusta sille entisen Satakunnan poliisilaitoksen henkilöstölle, joka ei täyttänyt kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia. Opetuksen tavoitteena oli antaa valmiuksia kielitutkinnon suorittamiseen. Lounais-Suomen poliisilaitos sai opetuksen järjestämiseen taloudellista tukea Poliisihallitukselta. Ruotsin kielen opiskelumahdollisuus koski vain poliisihenkilöstöä, ei vartijoita, toimistohenkilöstöä eikä entisen liikuvan poliisin henkilöstöä. (Hellsten sähköposti 6.3.2015.)

Koulutus

Koulutuksen tavoitteena oli antaa sellaiset valmiudet, että poliisit selviytyvät virallisista kielitutkinnoista, joita ovat valtionhallinnon kielitutkinto ja yleinen kielitutkinto. Ensimmäinen toteutuksen aluksi kursseille ilmoittautuneet poliisit testattiin joulukuussa 2013, minkä jälkeen osa aloitti kahden opintopisteen valmentavan kurssin ennen varsinaista kurssia. Valmentavia opintoja järjestettiin kahdessa ryhmässä. Tammikuussa 2014 alkoi varsinainen kolmen opintopisteen kurssi ja sitä järjestettiin neljä rinnakkaistoteutusta. Opettajina toimivat Satakunnan ammattikorkeakoulun ruotsin lehtorit Monika Engel, Tuija Kiviaho, Marjo Keskinen ja Tytti Reinikka-Wasen.

Syksyllä 2014 järjestettiin toinen toteutus samoilla sisällöillä kuin aiemminkin. Kaiken kaikkiaan opiskeluun ilmoittautui noin 80 poliisia, joista osa ei aloittanut opiskelua lainkaan tai keskeytti kurssit erilaisten syitten vuoksi. Ne poliisit, jotka kokivat tarvitsevansa lisäopetusta, tulivat mukaan myös toiseen toteutukseen.

Poliisien kurssien sisällöt räätälöitiin erikseen vastaamaan virallisten kielikokeiden vaatimuksia. Valmentavassa opetuksessa käytiin läpi ruotsin perusteet, jotka olivat päässeet unohtumaan. Varsinainen kurssi keskittyi yleisiin ja yhteiskunnallisiin aihepiireihin ja poliisin työelämäviestintään. Kurssilla käytettiin verkkooppimisalustaa opetuksen tukena, ja sen avulla nekin, jotka eivät aina päässeet paikalle, pysyivät mukana opetuksessa. Kurssilaiset tekivät runsaasti sekä suullisia että kirjallisia harjoituksia ja osallistuivat aktiivisesti opetukseen. Koulutuksessa olleet poliisit ovat koulutuksen jälkeen käyneet kielitutkinnoissa oman aikataulunsa mukaan. Alemnana olevista palautteista käy ilmi, miten kyselyyn vastanneet ovat selviytyneet kielitutkinnoista. Reaaliaikaista tietoa ei ole käytössä, mutta SAMKille tulleiden tietojen mukaan ainakin 25 poliisia oli suorittanut kielitutkinnon hyväksytysti kesän 2015 alkuun mennessä. Kielitutkinnoista aiheutuvista kustannuksista poliisit vastasivat itse.

Palaute koulutuksesta ensimmäisen toteutuksen jälkeen

Ensimmäisen toteutuksen jälkeen lähetettiin palautekysely e-lomakkeella kaikille 56:lle koulutuksen käyneelle keväällä 2014. Vastaukset saatiin 24 poliisilta (n. 43 %). Liitteessä 1 on e-lomakkeella olleet kysymykset, joista osaan sai vastata numeerisesti asteikolla 1–5 ja osaan sanallisesti. Lomakkeella oli kysymyksiä muun muassa koulutuksen sisällöstä, materiaaleista, käytännön järjestelyistä tai tiloista. Myös koulutuksesta saatavasta hyödystä tai tavoitteiden saavuttamisesta kysyttiin. Alla olevaan taulukkoon on listattu numeeriset arvioinnit eri osa-alueista.

Taulukko 1. Palaute koulutuksesta. Keskiarvot numeerisesta arvioinnista (sulkeissa vastaajien määrä ko. kysymykseen ja arvosanojen hajonta), N=24

Koulutuksen sisältö (23)	4,09 (3–5)
Verkossa tehdyt harjoitukset (23)	3,70 (1–5)
Jaettu materiaali (24)	4,04 (3–5)
Koulutuksen käytännön järjestelyt (23)	4,09 (2–5)
Koulutuksen kesto (24)	3,38 (1–5)
Aikataulut (23)	3,61 (1–5)
Tavoitteen saavuttaminen (24)	3,21 (1–5)
Koulutuksesta saatu hyöty (24)	3,63 (1–5)
Opasteet (24)	3,33 (2–5)
Ruokalan palvelut (19)	2,89 (1–4)
Tilojen toimivuus ja viihtyisyys (24)	3,38 (2–5)
Asiakaspalvelu (21)	3,76 (2–5)

Kuten taulukosta ilmenee, tyytyväisimpiä oltiin koulutuksen sisältöön, käytännön järjestelyihin ja koulutuksessa käytettyyn materiaaliin. Opiskelijaruokalan palveluihin oltiin tyytymättömiä, joskaan kaikki eivät palveluita olleet käyttäneet ja olivat siksi jättäneet vastaamatta. Vastauksista nousee esille myös se, että moni ei kokenut saavuttaneensa tavoitetta. Opiskelijoiden ruotsin kielen lähtötaso oli heterogeeninen, ja suurimmalla osalla opiskelijoista edellisistä ruotsin opinnoista oli kulunut paljon aikaa. Sen vuoksi lähtösoltaan paremmat opiskelijat hyötyivät opetuksesta enemmän tiukassa aikataulussa. He myös kokivat saavuttaneensa tavoitteensa paremmin.

Kyselyn lopussa oli tilaa vapaille kommentteille tiloista ja järjestelyistä. Osiossa kysyttiin myös lisäkoulutustoi-
veista ja testeissä käyneiltä mielipiteitä testeistä.

ATK-luokat olivat usein varattuja muihin toimintoihin, jolloin sanakirja ei ollut käytössä.

No tilat nyt olivat tyyppillistä koululuokkalaatua. Arkisen harmaata, mutta kaikki, mitä tarvittiin, oli saatavilla, mm. studio.

Opettajat näkivät vaivaa koko kurssin ajan, hakivat juttuja ja materiaalia liittyen ohjelmaan. Samk.fi-sivut toimivat hyvin vapaalla tehdyissä harjoituksissa.

Toiveita muista lisäkoulutuksista ei tullut. Ruotsia olisi voitu opiskella enemmänkin ilman tiukkaa määriteltyä aikataulua.

Kielitestikysymykseen vastanneista 16 oli ollut valtionhallinnon kielikokeessa, 4 yleisessä kielitutkinnossa ja 2 ei ollut osallistunut vielä kumpaankaan. Kyselyn vastausvaiheessa testien tuloksia ei ollut vielä tullut. Useimmat koulutuksessa olleet poliisit olivat valinneet valtionhallinnon kielitutkinnon, koska testiin sai mennä oman aikataulun mukaan. Tutkinto oli koettu vaativaksi mutta tilannetta oli helpottanut se, että testi oli suoritettu kasvokkain oikealle henkilölle eikä studiotestinä, kuten yleinen kielitutkinto. Palautteista kävi ilmi se, että SAMKin järjestämässä koulutuksessa oli käsitelty oikeita asioita testiä ajatellen. Tutkinnon vastaanottajat sekä Tampereella että Turussa saivat positiivista palautetta ammattitaidostaan, mutta rajallinen aikataulu testitilanteessa oli lisännyt stressiä ja siten häirinnyt testin suorittamista.

Kaksijakoinen. Keskustelu sekä tekstin tuottaminen tuntuivat mahdollisilta läpäistä, tekstin ymmärtäminen oli vaikea ja aikaa oli niukasti tekstien pituuteen verrattuna. Kuullun ymmärtäminen todella haastava ja tuntui olevan eri tason kokeeseen kuuluva.

Kuuntelu oli vaativa. Muut osa-alueet vaativat osaamista. Tunneilla harjoiteltiin testissä vaadittavia asioita.

Todella vaikea mutta ei mahdoton. Töitä sai tehdä oppituntien jälkeenkin, mutta niin kai se oli tarkoituksellinen. Vielä kerran iso kiitos, erityisesti meitä innostaneelle opettajallemme.

Yleisessä kielitutkinnossa oli käynyt 15 poliisia, mutta kielitestikysymykseen oli vastannut vain muutama heistä. He olivat kaikki sitä mieltä, että vastausaikaa oli liian vähän, mikä vaikeutti testin suorittamista.

Tehtävät ja tehtävänannot selkeitä ja sopivia. Vastausaikaa jokaisessa osiossa aivan liian vähän! Mihin kiireellä pyritään??!

Testissä pitäisi testata kielitaitoa, eikä sen pitäisi olla aikakilpailu. Kuullun ymmärtämisen vastaustahti oli aivan hirveä!

Palaute koulutuksesta toisen toteutuksen jälkeen

Koska koulutusta järjestettiin vielä toinen toteutus ja koska siinä oli mukana sekä uusia että ensimmäisen toteutuksen osallistujia, kaikille SAMKin koulutuksessa mukana olleille 67 poliisille lähetettiin vielä kesän 2015 alussa palautekysely s-postitse. Kysely (Liite 2) ei tavoittanut kaikkia: postia ei voitu joko toimittaa, tai vastaanottaja oli vuosi- tai sairauslomalla. Osa vastasi kuitenkin sekä ensimmäiseen että toiseen kyselyyn. Tähän toiseen kyselyyn vastasi 15 poliisia, joista lähes kaikki olivat olleet mukana viimeisimmässä toteutuksessa. Kyselyyn osallistuneita pyydettiin kertomaan koulutukseen lähtemisen sekä koulutuksen mahdollisen keskeyttämisen syistä, koulutukseen liittyvistä odotuksista ja niiden toteutumisesta sekä kielitutkintoon osallistumisesta. Heitä pyydettiin myös arvioimaan SAMKia kielikoulutuksen järjestäjänä. Monissa vastauksissa annettiin palautetta suoraan opettajalle käyttäen nimiä, mutta nimet on poistettu vastausten käsittelyvaiheessa kuten ensimmäisenkin palautekyselyn kohdalla.

A. Opiskelemaan lähtemisen syyt

Koulutukseen osallistujilta kysyttiin, olivatko he lähteneet opiskelemaan pakon edessä vai harrastuneisuuden vuoksi. Suurimmalla osalla syynä oli pakko työtilanteen ja uralla etenemisen takia. Heidän tavoitteenaan oli siirtyä laitoksen sisällä uusiin työtehtäviin tai virkoihin, jotka edellyttävät kielitutkinnon suorittamista. Jotkut halusivat hankkia kielitutkinnon varmuuden vuoksi, mikäli työtehtävä tulisi muuttumaan. Työnantajan maksama ja työajalla (toinen toteutus) järjestetty opetus osaltaan myös motivoi opiskelua.

Kyse oli ehdottomasti pakkotilanteesta. Toisaalta hyödyllisestä sellaisesta. Tarkoitukseni on pitää portit avoinna joka suuntaan mahdollisten mielenkiintoisen virkojen osalta ja siinä ruotsin kielen tutkinto on välttämätön.

Työnantaja järjesti omalla ajalla tapahtunutta koulutusta SAMKissa. Mitään akuuttia tarvetta ei kielitaidolle ollut, mutta ajattelin, että tulevaisuutta varten on hyvä, jos saa kielitutkinnon suoritettua. Suuri syy oli myös into opiskella, koska aikaisemmin kielenopiskelu on ollut minulle vain välttämätön paha, mutta nyt kun lähdin mukaan "vapaaehtoisesti" oli motivaatio kohdallaan.

Ajattelin niin, että jos haluaisin vielä viimeisinä vuosina siirtyä sisähommiin, niin ei olisi ainakaan kielitutkinnosta sitten kiinni.

Uralla eteneminen on tavoite, ja uutta virkaa kun ei voi hakea ilman todistusta.

B. Ennako-odotukset koulutukselle ja niiden toteutuminen

Koska suurimmalla osalla aiemmista opinnoista oli paljon aikaa, tuleva koulutus aiheutti epävarmuutta, pelkoa ja jännitystä – jopa epätoivoa. Osalla ei ollut mitään odotuksia, ja koulutukseen tultiin avoimin mielin. Motivaatio oli joillakin kuitenkin korkeampi kuin aiemmissa opinnoissa, koska kielitutkinnon suorittamisella oli merkitystä omalle uralle. Koulutus oli vastannut odotuksia useimpien kohdalla.

Edellisistä opinnoista jo pitkä aika, joten ajattelin, että olen kaiken unohtanut. Opinnot ja opetus olivat positiivinen kokemus. Etenkin opettajalla oli oikeanlainen motivoiva ja kannustava opetustyyli. Tunneille oli mukava mennä.

Jännitti, hirvitti ja pelotti. Opetuksen tahti oli liian nopea minun lähtötasooni verrattuna, mutta siihen oli koottu olennaiset asiat VH:n kielitutkinnon osalta. Opiskeluaika olisi saanut olla minulle paljon pidempi, mutta valtio kun aina säästää kaikessa, niin ei sille voi mitään.

Odotuksia ei juurikaan ollut. Omasta ruotsin opiskelusta oli aikaa 30 vuotta ja yläasteelta lähdin todistuksessa kuutonen ko. kielestä. Eli tarkoituksena oli koittaa pysytynkö jotenkin selviämään kurssista läpi. Motivaatio oppimiselle tietenkin aivan eri kuin teininä. Opinnot ylittivät odotukseni lähes kaikilta osin. Voin vain kehua opettajaa kannustamisesta, rohkaisusta ja hienovaraisesta painostamisesta oppimiseen.

Olen ollut aina huono kielissä, siis matikkalinjan pääkoppa. Ei ollut odotuksia, mutta olisin luullut oppivani nopeammin. Iso este oli valtakunnan pakkoruotsipolitiikka, joka puhekuplan tavoin oli mukana koko ajan.

Odotin, että saan sen verran pohjaa, että itseopiskelu on mahdollista. Toteutui.

Ei isompia odotuksia, enempi askarrutti edellinen opiskelu ruotsin kielen parissa (yo. 1985). Mielestäni opinnot oli suunniteltu hyvin opiskelijan kannalta, että alkeiskurssilla kertaus alkoi ihan nolllista. Pääsi hyvin mukaan muistelemaan menneitä ja oppimaan uutta.

Liian vaikeaa. Itse en saanut sitä mitä hain eli ”pihalla” koko ajan. Tosin jokaiselle oppitunnille ei ollut mahdollisuutta osallistua, koska vuorotyötä tekevänä ei esim. yövuoron jälkeen jaksanut lähteä opiskelemaan (näitä oli ainakin 3 kertaa). Ja joskus ei vain päässyt lähtemään töistä, vaikka siihen oli varattu mahdollisuus.

Ilman opetusta en olisi kielitutkintoa saanut suoritettua, koska ruotsin osaamiseni oli niin huonoa. Kiitos oppituntien kannustavan ilmapiirin ja raivoisan itseopiskelun sain kuin sainkin tutkinnon suoritettua.

C. Kielitutkintoihin osallistuminen

Osallistujilta kysyttiin osallistumisesta viralliseen kielitutkintoon. Kysymykseen vastasi 15 poliisia, joista kymmenen oli osallistunut valtionhallinnon tutkintoon ja viisi ei ollut vielä käynyt kokeessa. Kokeessa käyneistä yksi ei ollut saanut koetta läpi. Työkiireet ja henkilökohtaiseen elämään liittyvät syyt sekä epävarmuus kokeen läpäisemisestä olivat viivästyttäneet kokeeseen menemistä. Ei haluttu maksaa turhaan kokeesta, jos oma kielitaito koettiin riittämättömäksi.

VH:n kielitutkintoon oli tarkoitus osallistua, mutta kuntoutus ja työkiireet sivuuttivat opinnot ja tutkinto jäi suorittamatta. Nyt valitettavasti osaamistaso on taas ”romahtanut”.

Tasoni ei vielä riitä osallistumiseen ja kallista koetta ei huvikseen viitsi suoritella.

Omasta saamattomuudesta/epävarmuudesta johtuen en ole vielä osallistunut kielitutkintoon, suunnitelmassani on vielä syksyn aikana omatoimisesti harjoitella lisää ruotsia.

Kiitos oppituntien kannustavan ilmapiirin ja raivoisan itseopiskelun sain kuin sainkin tutkinnon suoritettua.

D. Palaute SAMKista kielikoulutuksen järjestäjänä

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä saamaansa kielikoulutukseen ja kertoivat voivansa suositella SAMKia kielikoulutuksen järjestäjänä. Järjestelyt olivat toimineet, opetusmenetelmät olivat olleet aikuisille sopivat ja motivoivat, ja opiskelijoiden tausta oli huomioitu hyvin opetuksessa. Oppimisen kannalta oli koettu hyväksi, että kaikki joutuivat osallistumaan tunnilla. Vastauksissa korostui opettajan vaikutus motivaation, koska ryhmät olivat osaamistasoltaan erilaisia ja negatiivisia ennakoasenteitakin oli paljon. Tunteja oli pidetty jopa hauskoina, ja opettajat olivat olleet ”virkistäviä”. Tunneilla käytettyä materiaalia pidettiin hyvänä. Kiitosta sai myös se, että opiskelijoilta oli kannustettu ymmärtämään oman panostamisen merkitys tuloksille, eli kotitehtäviä annettiin ja niiden suorittamista edellytettiin. Ainoana miinuksena myös tässä kyselyssä oli opiskelijaruokalan toiminta; ainakin kyselyyn vastanneet 15 poliisia olivat muuten varsin tyytyväisiä.

Voin suositella. Kannustava ja toisaalta sopivasti vaativa opetustyyli antaa eväät tutkinnon läpäisemiseen. Taitoni olivat ruostuneet, mutta tutkinnosta selvittiin. Opettaja osasi ”käsitellä” meitä erinomaisesti, oli nähnyt paljon vaivaa tunteihin ja materiaaleihin. Toki itsekin piti tehdä kotona töitä tutkinnon eteen.

Mahdoton tehtävä eli laaja asiakokonaisuus ja tavoite oli saatu ahdettua nopeaan ja lyhyeen ”täsmäiskuun”. Turhia ei jaaritelu ja keskityttiin olennaiseen.

Ilman muuta voin ja haluan suositella. Jos kaltaiseni amispohjalta aikanaan ponnistanut 50v. poliisimies saadaan oppimaan kieltä siten, että tutkinto menee heti läpi, niin opetus on ollut loistavaa. Opetus oli tiivistä ja apuna käytettiin kaikkea mahdollista sanomalehdistä nettiin.

Kyllä oli puitteet hyvät, poislukien ruokalan toiminta. Se ei vaan pelannut ja hinta-laatu ei ollut kohdallaan. Opetustilat minulle aivan riittävät.

Kyllä voin suositella SAMKia tässä kieliasianssa ja olenkin sitä muutamille kavereille kehumut. Mielestäni opetus oli hyvää ja siellä kuitenkin vaadittiin tekemään töitä asian eteen. Itse olin hyvin tyytyväinen opetuspakettiin.

Kyllä voin suositella. Jos samaan luokkaan saapuu lähes 20 hieman heikosti motivoitunutta virkamiestä, jotka ovat enemmän ja vähemmän pakon edessä asian suhteen. Niihin ennakkotietoihin verraten opettajat onnistuivat luomaan hyvän ja motivoivan tunnelman luokkaan. Opiskelu tapahtui hurtin huumorin säestyksellä.

Saamani opetus oli mielestäni melko hyvää. Kurssin kesto oli kuitenkin melko lyhyt ja lisäopiskelu myös kurssin ulkopuolella on (olisi ollut) tietty iso asia kehityksen kannalta. Käytännön keskustelua ruotsin kielellä olisin kyllä oppitunneille ehkä enemmän kaivannut, eikä sekään olisi pahitteeksi, vaikka opettaja puhuisi koko ajan oppitunnin aikana pääasiassa ruotsia.

Omalta kohdaltani ei tosiaan ole valittamista, olin hyvin tyytyväinen. Mutta oppilaitoksen varmaan kannattaa uhrata pari ajatusta sille, ketä se laittaa tällaisia aikuisopiskelijoita opettamaan. Sillä on iso merkitys.

Opetus oli hyvää. Kävin siis molemmat kurssit. Opetuksen tasosta ei opintomenestymiseni missään tapauksessa ollut kiinni. Aika ja motivaatio ei vain yksinkertaisesti riittänyt.

Olen kehunut opetusta. Kävimme ehkä liikaa ammattiin liittyvää sanastoa ym. koska koe kuitenkin oli ns. siviiliasiaa, eikä mitenkään liittynyt meidän ammattiin. Se harmittaa että jouduimme vielä ensimmäiset kurssilaiset käyttämään opiskeluun omaa aikaa, nyt siihen saa käyttää työaikaa. Eikä tätä meille mitenkään korvata. Olen silti tyytyväinen.

E. Mahdollisen keskeyttämisen syyt

Opintoihin ilmoittautui noin 80 poliisia, ja toteutuksissa mukana olleita oli 67. Heistä noin 20 % keskeytti osallistumisen jossakin vaiheessa opintoja. Loppukyselyssä kysyttiin syitä keskeyttämislle. Koska kyselyyn vastasi vain 15 poliisia, keskeyttämisen syitä ei saatu tietoon muuta kuin kahden vastanneen osalta. Toinen keskeytti, koska käytyään valtiohallinnon kielitutkinnossa totesi sen mahdottomaksi läpäistä, ja toinen kuntoutusjakson ja työkiireiden vuoksi. Poissaoloja tuli monelle paljon muun muassa työvuorojen takia, joten eteneminen ei sujunut suunnitellusti. Yksi vastaajista ei ollut itse keskeyttänyt opintojaan mutta ihmetteli työkaverien keskeyttämistä:

Meillä on ollut jo tapauksia, jossa ollut virka haussa ja ollut useita hakijoita, joista heti on rankattu pois ne hakijat, joilla ei ole ollut ruotsin kielen tutkintoa.

Opettajien kokemuksia

Opettajille koulutus oli vaihtelua normaaliin ammattikorkeakoulun kielten opettamiseen, jossa pääpaino on opettavan alan ammatillisissa kielenkäyttötilanteissa. Opettajien piti ensin tutustua virallisten kielitutkintojen sisältöihin ja vaatimuksiin ja suunnitella koko opetus ennakoiden tulevien tutkintoja. Kurssilla käytettiin oppimisen tukena verkko-oppimisalustaa, jonne opettajat laittoivat materiaalia, jotta myös poissaolleet pysyivät mukana opetuksessa. Valmistelu vei paljon aikaa, koska valmista materiaalia ei ollut käytössä. Materiaalin hankkiminen oli enemmän tai vähemmän ”kädestä suuhun” -elämistä, koska pyrittiin käyttämään ajankohtaista materiaalia, jota tarjosivat muun muassa netin uutissivustot.

Opetettavat ryhmät olivat kuitenkin kiitollisia opetettavia, koska poliiseilla oli vahva motivaatio päästä kielitutkinnosta läpi. Opettajat oppivat itsekin paljon poliisin työstä hakiessaan koulutukseen sopivia alan tekstejä ja keskusteluissa poliisin työstä. Alussa opettajilla oli suorituspainetta, koska pienessä ajassa oli tarkoitus saada valmennettua heidätkin, joilla ruotsin opinnoista oli hyvin paljon aikaa ja joiden lähtötaso heikohko. Henkisesti kuormitti myös se tosiasia, että piti valmentaa toisten laatimaan kokeeseen niin kuin ylioppilas-kirjoituksissa. Väkisinkin nousi ajatus oman ammattitaidon riittävydestä. Edellä mainitut tunteet hävisivät kuitenkin melko nopeasti, kun huomasi, miten hyvin yhteistyö pelasi ja kuinka mukavaa oli opettaa motivoituneita, itseohjautuvia ja hurtilla huumorilla varustettuja aikuisia.

Poliisit antoivat paljon välitöntä positiivista palautetta, mikä vuorostaan lisäsi opettajan omaa motivaatiota. Osallistujat ihmettelivät nykyaikaista kieltenopetusta, jonka apuna on erilaisia tietoteknisiä sovelluksia esimerkiksi rakenteiden ja sanojen opettelussa. Moodlen keskustelualustaa käytettiin ahkerasti myös vapaa-ajalla kuulumisia vaihdellen. Koska monella tuntui alussa olevan huoli selviämisestä kielitutkinnosta, opettajana oli tärkeää kokea, että sai valettua osallistujiin itsevarmuutta. Suuri osa on kuitenkin selvinnyt kokeesta ja ilmoittanut onnellisena asiasta vielä henkilökohtaisesti omalle opettajalleen.

Väkisinkin nousi ajatus oman ammattitaidon riittävydestä.

Pohdintaa

Kun tieto poliisien koulutuksesta tuli kielitiimille ja piti päättää, kuka lähtee mukaan kouluttajaksi, herätti se ristiriitaisia tunteita. Useimmat eivät olleet koskaan olleet mukana tilauskoulutuksessa, ja sen toteuttaminen askarrutti: Osaanko? Uskallanko? Mitä materiaalia? Millaiset opiskelijat?

Opettajat löytyivät kuitenkin, ja koulutus käynnistyi nopealla aikataululla. Mukana olleet saivat antaa omasta perustyöstä poikkeavaa koulutusta kohderyhmästä ja koulutuksen tavoitteista johtuen. Vaikka kaikki olivat olleet mukana aikuiskoulutuksessa, koulutuksen sisältö ja edessä olevat tutkinnot toivat lisähaasteen. Koulutus antoi opettajille itseluottamusta ja arvokasta kokemusta tilauskoulutuksesta. Saatujen palautteiden perusteella voi sanoa, että SAMK onnistui hyvin yhteistyössä poliisilaitoksen kanssa. SAMKin kannattaa markkinoida ja myydä räätälöityä kielikoulutusta SAMKin ulkopuolisille tahoille esimerkiksi virallisia kielitutkintoja ajatellen.

LÄHTEET

Hellsten, E. Satakunnan poliisilaitos. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja: Tuija Kiviaho. Lähetetty 6.3.2015.

Kielilaki. L6.6.2003/423.

OPH 2015. Opetushallitus. Koulutus ja tutkinnot. Yleiset kielitutkinnot. Viitattu 7.3.2015 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot

OM 2015. Oikeusministeriö. Kielelliset oikeudet. Asiointi viranomaisessa. Viitattu 7.3.2015 <http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/esitteet/kiellelliset oikeudet/asiointiviranomaisessa.html>

Miten oppisin oppimaan?

Tuija Kiviaho

Vuoden 2014 aikana SAMKissa toteutettiin Oppimaan oppiminen -hanke, jonka ensisijaisena tavoitteena oli saada opiskelijat pohtimaan omaa oppimistaan, tunnistamaan oppimistyylejään ja sitä kautta saamaan tukea kieliopintoihin. Vastaavanlainen valtakunnallinen hanke, Tehokkaampaan kielenoppimiseen, toteutettiin vuosina 2000–2001. Hankkeen tuloksena syntyneitä materiaalia käytettiin SAMKin hankkeessa. AMK-kieliopinnoissa oppijalta vaaditaan entistä enemmän itseohjautuvuutta, ja myös opettajan on kyseenalaistettava omia ajatus- ja toimintamallejaan, jotta hän voi tehokkaasti toimia itsenäisen oppimisen tukena ja ohjaajana (Juurakko & Airola 2002, 3). SAMKin hankkeen tavoitteena oli myös lisätä opettajien tietämystä kielenoppimisstrategioista. Vaikka hanke kohdistui kielten oppimiseen, siitä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää muissakin aineissa, mikä voi auttaa opinnoissa etenemistä. Hankkeen kohderyhmänä olivat sekä kielenopettajat (kielenoppimisstrategiakoulutus) että opiskelijat (pilottiryhmät). Hankkeen vetäjänä toimi ruotsin opettaja Tuija Kiviaho, ja työryhmän jäseninä olivat ruotsin opettajista Monika Engel ja Satu Jyllilä sekä englannin opettajista Päivi Sorvi ja Annika Valo. Hankkeessa oli mukana sekä englannin että ruotsin opetusryhmiä liiketaloudesta, matkailusta, merenkulusta ja tekniikasta.

Toukokuussa 2014 järjestettiin kielten ja viestinnän opettajille koulutusta kielenoppimisstrategioista. Kouluttajana toimi FT Anneli Airola Karelia-ammattikorkeakoulusta. Hän oli myös edellä mainitun valtakunnallisen hankkeen toinen vetäjä. Airola kertoi oppimisstrategioista yleisellä tasolla sekä erityisesti sanaston ja suullisen kielitaidon oppimisstrategioista. Strategiat ovat erilaisia työ- ja toimintatapoja sekä toimenpiteitä, joita oppija käyttää kielten opiskelussa. Ne antavat valmiuksia autonomiseen oppimiseen. Strategioiden tavoitteena on tehdä oppiminen helpommaksi, nopeammaksi, nauttavammaksi, itseohjautuvammaksi ja tehokkaammaksi. Hyvät ja motivoituneet oppijat käyttävät strategioita tehokkaammin, ja tytöt käyttävät strategioita poikia enemmän. Heikommat saattaisivat hyötyä strategioista, mutta hyvät strategiat heikompien oppijoiden käyttäminä saattavat osoittautua epäonnistuneiksi. (Poimintoja Airolan koulutusmateriaalista 26.5.2015.) Koulutuksessa SAMKin kielten ja viestinnän opettajat saivat tehtäväkseen pohtia, mitä strategioita he ottavat huomioon opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Opiskelijapilotti

Pilotin tarkoituksena oli tehdä oppimisstrategiat tutuiksi opiskelijoille ja saada opiskelijat pohtimaan omaa oppimistaan. Hankkeen pilottiryhmiksi muodostuivat luonteisesti työryhmän jäsenten omat opetusryhmät tekniikassa, matkailussa, liiketaloudessa ja merenkulussa. Ryhmä laati pilottiryhmille opintojakson alku- ja loppukyselyn. Hanke toteutettiin ryhmien kanssa syksyllä 2014. Alkukyselyyn vastasi 203 tekniikan opiskelijaa sekä 42 matkailun opiskelijaa Porista, 17 merenkulun opiskelijaa Raumalta ja 25 liiketalouden aikuisopiskelijaa Huittisista. Kaikki eivät osallistuneet loppukyselyyn, mutta vastauksia on riittävästi, jotta hanketta voidaan pitää onnistuneena vastausmäärien perusteella. (Loppukysely meni automaattisesti opintojakson opiskelijoille Moodlella. Siihen vastaaminen oli vapaaehtoista.)

Kysely toteutettiin siten, että opettaja joko laittoi sen normaaliksi Moodle-tehtäväksi, jonka opiskelijat sitten palauttivat palautuskansioon, tai laati kyselyn Moodlen kyselytyökalulla. Alkukyselyn yhteydessä opiskelijoille annettiin linkki materiaaliin Minustako tehokas kielenoppija (Juurakko-Paavola & Airola 2002), joka

on laadittu Ammattikorkeakouluopintojen keskeyttämisten vähentäminen – KeVät-projektissa. Julkaisussa haetaan vastauksia kysymyksiin, miksi kieliä opiskellaan, miten niitä opitaan, mitkä tekijät vaikuttavat kielenoppimiseen, miten hyödynnetään oppimisstrategioita kieliopinnoissa ja miten voi kehittyä tehokkaaksi kielenoppijaksi. Pilotissa mukana olleet opettajat käsittelivät julkaisun asioita opintojaksoillaan itselleen ja ryhmälle sopivimmalla tavalla, ja opiskelijat saivat käydä läpi materiaalia itsenäisesti omien tarpeittensa mukaan. Alkukysely perustui julkaisussa olevaan teoriaan, ja kyselyssä viitattiin julkaisun sivuihin.

Alkukyselyssä opiskelijoita pyydettiin muun muassa pohtimaan työelämässä tarvittavia kommunikaatiotaitoja, tunnetekijöiden (mm. asenteiden ja motivaation) merkitystä kielenoppimisessa, omia vahvuuksia ja heikkouksia senhetkisessä kielitaidossa sekä oppimiskokemuksiaan (positiivisia tai negatiivisia). Heitä pyydettiin myös kertomaan, millä tavoin he kokevat parhaiten oppineensa kielten eri osa-alueita (kielioppia, sanastoa, ääntämistä ja puhumista) ja ovatko he tietoisesti yrittäneet kehittää kykyä opiskella kieliä. Opiskelijat kirjasiivat materiaalissa esitetyistä itseohjautuvan opiskelijan piirteistä heitä kuvaavat piirteet ja kehittämiskohteet. Opiskelijat tekivät materiaalissa mukana olleet oppimistyylytестit ja raportoivat niiden tulokset opettajalle, joka käsitteli testitulosten merkitystä yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Loppukyselyssä oli kolme avointa kysymystä, joita työryhmän jäsenet saivat tarvittaessa muokata omalle ryhmälleen paremmin sopiviksi. Kyselyssä haluttiin selvittää alkukyselyn ja oppimistyylytестien tulosten vaikutusta ko. opintojakson suorittamiseen. Osa opettajista otti opintojaksolla käyttöön oppimispäiväkirjan, jonka kirjoittamiseen opiskelijoita ohjattiin. Sen avulla pyrittiin lisäämään opiskelijoiden tietoista ajattelua omasta oppimisestaan.

Hankkeen tuloksia

Tekniikan ja merenkulun nuorten opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että monille alkukysely oli liian pitkä. He eivät jaksaneet kunnolla perehtyä materiaaliin. Alkukyselyä lyhentämällä ja hiomalla siitä saa kuitenkin hyvän työkalun kieliopinnojen alkuun. Aikuisopiskelijoiden vastauksissa ei ilmennyt vastaavaa. Matkailijoiden ryhmä oli kiitollinen kohderyhmä pohtimaan kielten oppimista, koska alan opiskelijat tiedostavat vahvasti työelämälähtöisen kielenopetuksen merkityksen. He tiedostavat myös sen, että kielitaitoa pidetään ihan keskeisenä ydinosaamisena rekrytointitilanteessa. Matkailijoiden tutoropettaja oli testauttanut ryhmäläistensä oppimistyylyt jo aiemminkin, opintojen alkuvaiheessa, ja osa opiskelijoista oli itseohjautuvasti tehnyt töitä löytääkseen omaa oppimistyyliään vastaavia opiskelutapoja.

Olen yrittänyt kehittää omaa kykyäni opiskella kieliä. Olen koettanut opiskella paljon kotona ja kokeilla mitkä tekniikat ovat minulle parhaita ja olenkin löytänyt ne tavat joilla tehokkaimmin opin. Kirjoitan paljon, esim. kirjan harjoituksia, kappaleita, sanastoa. Teen niihin omia muistiinpanoja ja huomioita. Olen hyvin visuaalinen oppija ja tämä on minulle tehokkain tapa oppia, saatan muistaa tekemäni muistiinpanot mielestäni hyvin pitkään. Myös ääneen lukeminen tuntuu tehokkaalta, sillä silloin todella tuntee miltä ko. kieli suussa tuntuu ja mitä pitäisi tehdä toisin.

En ole mielestäni yrittänyt suuremmin kehittää kykyäni opiskella kieliä. Joskus olen esimerkiksi tarkoituksella kuunnellut ruotsinkielistä radiota tai katsanut ruotsinkielisiä ohjelmia tv:stä. Tällä hetkellä aika ei vain valitettavasti riitä suurempiin panostuksiin.

Loppukyselyn vastaukset vaihtelivat kovasti henkilöstä toiseen. Jos tällainen kysely olisi toteutettu AMK-opintojen alussa, sillä olisi heidän mielestään ollut enemmän merkitystä. Suurin osa opiskelijoista oli opiskellut useamman vuoden, ja heillä oli jo omat vakiintuneet oppimismenetelmänsä ja opiskelutapansa. Suurin

Matkailun
opiskelijat
tiedostavat työ-
elämälähtöisen
kielenopetuksen
merkityksen.

osa olikin sitä mieltä, että opintojakson alussa tehdyillä oppimistyylytesteillä ja pohdintatehtävillä ei ollut vaikutusta heidän opiskelutapoihinsa ja motivaatioonsa. Kyselyllä ei näin ollen ollut vaikutusta myöskään oppimistuloksiin tietoisella tasolla. Mutta miten paljon asioiden käsittely sitten vaikutti tiedostamattomalla tasolla, jää epäselväksi.

Alkukyselyssä mieleeni tuli paljon positiivisia ajatuksia ruotsin opiskelun suhteen, en usko että olisin saanut hyviä fiiliksiä opiskeluun ilman alkukyselyä. Kysely sai miettimään miten juuri minä voisin helpoiten oppia ruotsia.

Alkukysely pisti pohtimaan asioita ja miettimään sitä, että miten saisi motivaation kohdalleen, mutta opiskelun aikana ei kuitenkaan ole ehtinyt miettimään asioita uudelleen.

Kysely oli mielenkiintoinen ja tuki jo minulla aiemmin ollutta käsitystä, mutta erityistä vaikutusta sillä en koe olleen.

En hyödyntänyt oppimistyylytuloksia opintojaksolla. Opiskelin samaan vanhaan tapaan kuin aina ennenkin. Olen todennut sen riittävän hyväksi tavaksi.

En kovinkaan paljon ottanut huomioon testissä saatuja tuloksia, enkä hyödyntänyt niitä opintoihin. Vanhasta poisoppimiseen sen sijaan yritin käyttää hieman enemmän aikaa ja hakea itselleni uusia oppimisen kanavia.

Mielestäni kyselyllä ei ole vaikutusta oppimistuloksiini. Koen kyselyn olleen enemmänkin tietopaketti, joka syventää melko paljonkin itse aiheeseen. Jotta siitä saisi kaiken hyödyn, täytyisi olla todellinen halu kehittyä ”opiskelijana”. Itse haluan kehittyä siinä alassa mitä luen, eikä siihen vaikuta se miten opin kunhan opin.

Monien vastauksista saattoi tulkita sen, että kysely oli silti ollut hyödyllinen. Se oli saanut opiskelijan pohtimaan omaa motivaatiotaan ja tapoja opiskella kieliä. Opiskelijat, joille tutoropettaja ei ollut tehnyt oppimistyylytestiä, toivoivat, että heti opintojen alussa tehtäisiin yleinen oppimistyylytesti – ei siis vain kieliin liittyvä oppimistyylytesti.

Kysely oli hyödyllinen ja suosittelen, että sitä käytetään myös jatkossa tulevilla kursseilla.

Mielestäni kyselyllä oli vaikutusta oppimistuloksiini positiivisesti. Omien vahvuuksien ja heikkouksien pohtiminen oli hyödyllistä.

Uskon kyselyn vaikuttaneen minun kielteiseen ajatteluun pakkoruotsia kohtaan. Uskon suurimpien ongelmien olevan täysin asennekysymyksiä, niin minulla kuin muilla opiskelijoilla. Opiskelija tekee helposti itse ruotsin vaikeaksi kieleksi, vaikka se ei sitä ole.

Ainakin kysely sai minut miettimään suhtautumista kielenopiskeluun. Positiivisella ja uteliaalla asenteella saavuttaa enemmän kuin negatiivisella kielteisellä asenteella.

Kyllä, ehdottomasti. Olin huomattavasti itsetietoisempi. Osasin myös ajatella oppimista ja opiskelua paljon monipuolisemmin. Tätä aion käyttää ehdottomasti hyväksi jatkossakin.

Kyllä vaikutti, osasin ehkä paremmin kanavoidsa asioita oppimiseen. Testit auttoivat ymmärtämään, mitä kautta oppisin tehokkaammin.

Tiedostin motivaation olevan tärkein oppimiseeni vaikuttavan tekijän. Kun tiedostin omat oppimistapani, en enää ihmettele, miksi muilla tavoilla oppi ei mene ”päähän”. Yritän jatkossa opiskella tietoisemmin tavoilla, joilla opin.

Alkukysely on vaikuttanut myönteisesti kielen opiskeluuni kurssin aikana. Alkukyselyn tehtäviä tehdessäni pohdiskelin vastauksiani ja huomasin jälleen sen tosiasian, että positiivinen asennoituminen on kaiken a ja o. Siis lähtiessäni opiskelemaan ruotsia latasin itseni positiivisella asenteella ja iloisuudella kurssia kohtaan.

Hankkeen hyödyt kieltenopetukselle

Selvää on, että oppimisstrategioiden esille tuominen kursseilla on tärkeä osa kielten opetusta. Opiskelija tarvitsee kielten opiskeluun mahdollisimman tehokkaat keinot ja tukea hyvien oppimismenetelmien käytössä. Erityisesti oppimispäiväkirjan käyttö osoittautui hyväksi työkaluksi, koska sen pitäminen auttaa opiskelijaa tiedostamaan omaa oppimistaan. Kun opiskelija pohtii omia oppimismenetelmiään, hän joutuu myös miettimään omaa ajankäyttöään: miten paljon aikaa olen käyttänyt tehtävien tekemiseen? Miten paljon omaa työtä tämä kurssi edellyttää? Opettaja saa oppimispäiväkirjoista arvokasta tietoa muun muassa opiskelijoiden motivaatiosta, ajankäytöstä ja oppimisvaikeuksista; hän pääsee niiden avulla myös paremmin kiinni opiskelijan ajatusmaailmaan. Samalla opettaja pystyy kehittämään omaa opetustaan sellaiseksi, että opiskelija saa siitä parhaan mahdollisen hyödyn tulevaa ammattia ajatellen.

Muun muassa oppimispäiväkirjan pitäminen oli minulle uutta. Se teki oppimisen merkitykselliseksi ja kirjoittamalla päiväkirjaa todensin oppimaani. En tiedä onko tällä merkitystä oppimistulokseen, mutta näin voisin ainakin aavistella.

Hankkeessa mukana olleet kieltenopettajat ovat kaikki vakuuttuneita siitä, että oppimisstrategioista, oppimistyyleistä ja motivaatiosta keskusteleminen kieliopintojen alussa vaikuttaa kieliopintoihin positiivisesti ja siten edistää opinnoista suoriutumista.

LÄHTEET

Airola, A. 2015. Kieltenopettajien oppimisstrategiakoulutus. Anneli Airolan esitys SAMKin kieltenopettajien oppimisstrategiakoulutuksesta 26.5.2015.

Juurakko, T. & Airola, A. 2002. Tehokkaampaan kielenoppimiseen. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. HAMKin julkaisu A:17.

Juurakko – Paavola, T. & Airola, A. 2002. Minustako tehokas kielenoppija? Vinkkejä elinikäisen kielenoppimisen matkalle. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. <http://www3.hamk.fi/esr-kevat/verkkojulkaisut/Tehokas%20kielenoppija.pdf>.

HILLittömän hauskaa ja helppoa! Ehkä hieman haastavaakin?

Kielten monimuoto-opetus HILL-konseptin avulla

Mari Linna & Annika Valo

Verkko- ja monimuoto-opetus on lisääntynyt viime vuosien aikana erityisesti aikuisopetuksessa ja myös kieltenopetuksessa. Opiskelijoiden opiskellessa työn ohessa on tärkeää löytää ratkaisu, jonka avulla opiskelija pystyisi yhdistämään työ- ja perhe-elämän sekä opiskelun. Satakunnan ammattikorkeakoulussa (SAMK) tähän tarkoitukseen on käytetty HILL-konseptia vuodesta 2010 lähtien. Sen avulla verkko-opetusta voidaan jakaa internetin kautta reaaliaikaisesti. Alun perin menetelmä luotiin SAMKin Huittisten liiketalouden aikuisopiskelijoiden tarpeisiin, mutta sen käyttö on myöhemmin lisääntynyt myös muilla koulutusaloilla sekä muun muassa henkilökunnan palaverissa ja koulutustilaisuuksissa. Kieltenopetuksessa HILL-konseptia on käytetty vuodesta 2012 lähtien. Liiketalouden aikuisopiskelijat suorittavat koko tutkintonsa monimuoto-opetuksena sen avulla, myös kaikki kielopinnot. Muissa koulutusohjelmissa kyseistä verkko-opetusjärjestelmää on käytetty perinteisen kontaktiopetuksen rinnalla. Tässä artikkelissa keskitytään pohtimaan niitä mahdollisuuksia ja haasteita, joita monimuoto-opetus HILL-konseptia käyttäen on tuonut kieltenopetukseen.

HILL-konsepti

SAMKin liiketalouden aikuisopetus keskitettiin Huittisiin vuonna 2010. Koska 97 % aikuisopiskelijoista opiskelee työn ohessa, SAMK etsi ratkaisua, joka mahdollistaisi aikuisopiskelijoiden osallistumisen opetukseen olematta fyysisesti läsnä koululla. Tämä tekisi heille opintojen, työn ja perhe-elämän yhdistämisen helpommaksi. Sähköisen oppimisympäristön suunnittelu oli aloitettu jo 1990-luvulla.

SAMKin, IBM:n, Ciscon ja AKG:n yhteistyönä luotiin HILL, verkko-opetusjärjestelmä. Konsepti on yhdistelmä eri teknologioita. Järjestelmän perustana on Ciscon Webex-verkkoneuvottelujärjestelmä, jota on kehitetty edelleen luokkatilaan sopivaksi erilaisten ääni- ja videoteknologioiden avulla. Opiskelija pystyy osallistumaan tunneille kotikoneeltaan, ottamaan osaa tunnilla käytyyn keskusteluun, näkemään opettajan esittämän materiaalin, jakamaan materiaalia itse sekä tarvittaessa katsomaan tuntitalenteen myöhemmin. HILL antaa verkon kautta osallistujalle realistisen tunteen luokkahuoneesta paikan päällä olemisesta. Opettaja voi keskittyä opettamaan kuin normaalissa opetustilanteessa. (Story: IBM Global Technology...2012).

Ensimmäinen uudella teknologialla varustettu HILL-luokkahuone otettiin käyttöön Huittisissa elokuussa 2011 ja toinen vuoden 2012 alussa. Luokkahuoneessa on Ciscon videoneuvottelujärjestelmä näyttöineen, HD-kamerat, mikrofonit ja SMARTBoardin interaktiivinen älytaulu. Ääniteknologia tulee AKG:lta. Opiskelijat tarvitsevat multimediatietokoneen ja toimivan internetyhteyden. Selaintensa kautta opiskelijat voivat nähdä, mitä luokkahuoneessa tapahtuu, kuunnella kaikkien osapuolien keskustelua, osallistua keskusteluihin ja nähdä materiaalin, jota jaetaan tai kirjoitetaan älytaululle, samalla tavoin kuin opiskelija, joka on läsnä luokkahuoneessa. (Story: IBM Global Technology...2012).

HILLin kautta voidaan opettaa verkossa joko Ciscon Webex Meeting Centerissä tai Training Centerissä. Meeting Centeriä käytetään luentojen, henkilökunnan palaverien ja koulutustilaisuuksien järjestämiseen. Training Centerissä puolestaan opiskelijat voidaan jakaa pienryhmiin, mikä on hyödyllistä kieltenopetuksessa. Tämä mahdollistaa vuorovaikutustaitojen sekä suullisen kielitaidon harjoittelun.

Huittisten liiketalouden aikuisopiskelijat opiskelevat koko tutkintonsa verkossa HILLin avulla. Myös muilla SAMKin kampuksilla sitä on alettu käyttää opetuksessa ja henkilökunnan palavereissa yhä enemmän. Esimerkiksi huhtikuussa 2015 pidettiin yhteensä yli 550 istuntoa ja käyttäjiä oli yli 3000. Sekä HILL-istuntojen että käyttäjien määrä kasvaa koko ajan.

Kielten monimuoto-opetus HILLin avulla

Vuoden 2015 alkuun saakka yksi lukukauden kestävä opintojakso sisälsi aina kolme kolmen tunnin luentoa (tämä oli toimintaperiaate Huittisissa sekä ammattiaineissa että kielissä). Opiskelijat pystyivät osallistumaan tunneille joko luokahuoneessa tai verkon kautta. Koska osallistuminen näille tunneille ei ollut pakollista ja opiskelijat pystyivät katsomaan tuntitallenteenkin myöhemmin, useat heistä eivät osallistuneet opetukseen. Näin he eivät saaneet riittävästi harjoitusta suullisessa kielitaidossa. Tämän vuoksi kieltenopetuksen käytänteitä alettiin uudistaa.

Vuoden 2015 alusta lähtien kielten opintojaksoihin on kuulunut vain kaksi tapaamista luokahuoneessa: aloitustunti ja kirjallinen tentti. Aloitustunnille voi osallistua joko luokahuoneessa tai verkossa. Opiskelijat voivat myös katsella tuntitallenteen myöhemmin. Aloitustunnin jälkeen opiskelijat aloittavat opiskelun Moodlessa opettajan ohjeiden mukaisesti. Opintojaksoon kuuluu lisäksi pakollisia suullisen harjoittelun tunteja. Näiden tuntien aikana opiskellaan ääntämistä sekä harjoitellaan pareittain tai pienryhmissä vuorovaikutus- ja viestintätaitoja erilaisten suullisten tehtävien avulla. Nämä suullisen harjoittelun tunnit pidetään pääsääntöisesti arki-iltaisain, perjantaisin ja lauantaisin. Opiskelija voi valita annetuista vaihtoehdoista itselleen sopivimman ajankohdan tunnin suorittamiseen. Näin opiskelija voi muokata opiskeluaikataulun itselleen sopivaksi.

Opintojaksolla hyödynnetään käänteisen opetuksen menetelmää: uusi aines opiskellaan kotona, ja tunneilla keskitytään käsittelemään tehtäviä opiskelijoiden kysymysten pohjalta. Näitä tunteja kutsutaan ns. tehtävätunneiksi, ja niille osallistuminen on vapaaehtoista. Tehtävätunnit ovat opiskelijalähtöisiä. Tunneilla opiskelija voi saada apua opettajalta esimerkiksi johonkin tehtävään, tekstiin tai kielioppiasiaan. Hän voi myös esittää muita mieltään askarruttavia kysymyksiä opintojakson sisällöstä. Tehtävätunneilla on myös ohjauksellinen näkökulma. Opettaja on säännöllisesti läsnä antamassa tukea ja ohjausta oppimisprosessin edetessä. Sekä suullisen harjoittelun tunnit että tehtävätunnit pidetään HILLissä. Myös englannin suulliset esitykset ja ruotsin suulliset tentit järjestetään HILLissä.

Opiskelija voi valita annetuista vaihtoehdoista itselleen sopivimman ajankohdan tunnin suorittamiseen.

Kieltenopiskelun eri osa-alueet (luetun ymmärtäminen, sanastonhallinta, suullinen kielitaito ja ääntäminen, kirjoittaminen, kuullun ymmärtäminen ja vuorovaikutustaidot) on pyritty ottamaan huomioon kielten verkko-opetusta suunniteltaessa. Opintojaksot sisältävät erilaisia kirjallisia yksin, pareittain tai ryhmässä tehtäviä harjoituksia Moodlessa perinteisistä kirjoitus-tehtävistä keskustelupalstan chattailuihin ja yhteisten wiki-pohjien hyödyntämiseen. Suullisen kielitaidon harjoitteluun käytetään HILLissä tapahtuvia suullisia keskusteluharjoituksia sekä Moodlen ääni- ja videopalautustoimintoja. Nämä tukevat ääntämisen, suullisen kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen kehittämistä. Opintojaksoihin on lisäksi laadittu esimerkiksi videotiedostoja kielioppiasioista opiskelijan oppimisen tueksi. Opintojakson materiaaliksi on pyritty mahdollisuuksien mukaan valitsemaan sellainen aineisto, joka sisältää sähköisessä muodossa kuunteluharjoituksia, oppikirjan tekstejä sekä oikeat vastaukset tehtäviin. Näitä hyödyntämällä opiskelija voi itse valita, missä ja milloin hän opiskelee. Opiskelija pystyy kuuntelemaan kirjan kappaleet, tekemään kuunteluharjoitukset ja tarkistamaan kirjalliset harjoitukset itsenäisesti.

Kevään 2015 aikana yhteensä 154 opiskelijaa osallistui joko pakollisiin tai valmentaviin kielio-pintoihin tämän uuden käytännön mukaisesti. Suurin osa heistä oli liiketalouden aikuisopiskelijoita, jotka suorittavat koko tutkintonsa monimuotoisesti verkossa, mutta mukana oli myös vanhustyön, sosiaalialan, kuntoutuksenohjauksen ja -suunnittelun, hoitotyön ja fysioterapian opiskelijoita. Opiskelijoille teetettiin kysely, jossa heitä pyydettiin 1) kuvailemaan kielten monimuoto-opetusta HILLin avulla, 2) kuvailemaan eroja ja yhtäläisyyksiä perinteiseen luokkaopetukseen verrattuna, 3) nimeämään monimuoto-opetuksen hyviä ja huonoja puolia sekä 4) antamaan kehittämisehdotuksia kielten monimuoto-opetuksen parantamiseksi. Yhteensä 45 opiskelijaa vastasi kyselyyn.

Suurin osa opiskelijoista kuvaili kieltenopiskelua verkko-opetusjärjestelmän avulla positiivisella tavalla. He pitivät monimuoto-opetusta tehokkaana, helppona, aktivoivana, mielenkiintoisena, miellyttävänä ja erinomaisena tapana opiskella kieliä:

Kivaa ja erikoista. Minulla on toiminut HILL hyvin ja olen todella tyytyväinen.

Opiskelu HILLin kautta on täysin uutta, mutta mukavaa.

Erittäin onnistunutta ja tehokasta.

Heidän mukaansa opiskelu oli erilaista, mutta yllättävän helppoa, hauskaa, rentoa, kätevää ja inspiroivaa. He kokivat saaneensa laadukasta opetusta:

Hyvin mieluista! Kaikki laitteet ovat toimineet ja opetus on ollut laadukasta.

HILL on tullut hyvin tutuksi tässä parin vuoden opiskelujen aikana, ja kieltenopiskelu on sujunut aivan mainiosti sen kautta.

Ruotsin opiskelu HILLin avulla on ollut yllättävän helppoa. Ajattelin ensin että se olisi vaikeampaa.

Opiskelijat kertoivat pitävänsä itsenäisestä opiskelutyylistä ja kuvailivat HILLiä joustavaksi ja toimivaksi konseptiksi työ- ja perhe-elämän sekä opintojen yhdistämisessä. Aikataulujen ja erilaisten elämäntilanteiden huomioiminen onnistui hyvin.

Mukavaa, omatoimista opiskelua itselle parhaiten sopivana aikana.

Siis voi tehdä tehtäviä silloin kun itselle parhaiten sopii. Ei joudu kulkemaan opiskelupaikalle. Verkkokeskusteluajankohtia onneksi oli useita, koska työssä käyvänä on ajankohtaa sovittava sen mukaan miten on työssä.

Etäopetus mahdollistaa sen ettei tarvitse fyysisesti lähteä ajamaan tunnin takia. Näen tämän hyvänä, opettaja kuitenkin läsnä vaikka ei vieressä.

Osa opiskelijoista nosti esiin myös negatiivisia näkemyksiä HILListä. Suurin osa näistä liittyi teknisiin ongelmiin, joita Training Centerissä vielä alkuvuodesta 2015 oli. Kevään aikana suurin osa ongelmista on kuitenkin saatu korjattua, eikä vastaavaa palautetta ole enää tullut.

Oppitunti on tekniikan armoilla. Jos tekniikka pätkii oppilaitoksen päästä, niin sille ei voi itse mitään. Väliillä oman koneen tekniikka pätkii eikä konetta saa välttämättä kuntoon oppitunnin aikana.

Pidämme verkossa opiskelua erittäin tehokkaana ratkaisuna aikuisopiskelijoiden kieliopinnoissa. Kokonaan verkossa toteutettavilla opintojaksoilla suullisen kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu saattavat jäädä vähäisiksi, mutta verkko-opetusjärjestelmän avulla nämä hoituvat kotoa käsin. HILLin hyödyntäminen vaatii opettajalta TVT-taitojen hallintaa sekä monipuolisten pedagogisten ratkaisujen tuntemista, jotta monimuoto-opetus olisi mielekästä ja onnistunutta. Monimuoto-opetus vaatii lisäksi tietynlaista rohkeutta ja avointa asennetta kokeilla uutta ja erilaista. Myös eräs opiskelijoista oli huomionnut tämän:

Hill on oivallinen väline kielten opiskeluun, joskin se vaatii hieman totuttelua. Samoin myös opettajalla tulee olla hyvät taidot ja edellytykset käyttää Hilliä monipuolisesti ja opiskelua tukien.

Monimuoto-opetus vai perinteinen kontaktiopetus?

Opiskelijat vertasivat HILL-opiskelua perinteiseen kontaktiopetukseen eri näkökulmista. He näkivät monimuoto-opetuksessa ja perinteisessä kontaktiopetuksessa monia samankaltaisuuksia, mutta myös eroavaisuuksia. Monet opiskelijat olivat sitä mieltä, että monimuoto-opetus vaatii enemmän motivaatiota ja itsekuria opiskelijalta. Opiskelemiseen täytyy olla myös paremmat itseopiskelutaidot. Oppijan täytyy ottaa suurempi vastuu omasta oppimisestaan:

Kyllä HILL on ihan mainio väline, opiskelu verkon välityksellä on mielestäni ihan omasta motivaatiosta kiinni. Pitää olla tiettyä kurinalaisuutta, jotta pystyy tekemään tehtävät itsenäisesti.

[...] vaatii vain opiskelijalta niitä itsenäisen opiskelun taitoja, aikuisopiskelussa niitä tarvitaan muutenkin.

Muutama opiskelijoista olisi kaivannut enemmän tukea ja/tai palautetta opettajalta. Kokonaisuuksien hahmottaminen oli jäänyt heille epäselväksi. He olisivat pitäneet perinteistä kontaktiopetusta parempana:

Mielestäni verkko-opiskelu on jotenkin rikkonaisempaa ja kokonaisuuksien hahmottaminen vaikeampaa.

Minulle sopisi paremmin lähiopetus. Olen kovin epävarma, ja jätän aina hommat kesken, kun en ole varma. Olisi mukava, että voisi kysyä aina kun on epäselvää.

Osa opiskelijoista opiskelisi mieluummin perinteisesti luokahuoneessa, mutta oman elämäntilanteensa vuoksi oli kuitenkin monimuoto-opiskelun kannalla:

Periaatteessa olen perinteisen luokkaopetuksen kannattaja – mikään ei voita opettajan henkilökohtaista opetusta, mutta verkko-opiskelu mahdollistaa opiskelun työn ohella aivan ylivertaisella tavalla.

Monet opiskelijoista kuvailivat monimuoto-opetusta tehokkaampana oppimistapana. He tunsivat pystyvänsä keskittymään paremmin itse aiheeseen, koska luokkakavereiden kanssa jutustelu, luokan hälyäänet tai muut ympärillä olevilla tekijät eivät häirinneet:

HILLin avulla opiskelu on joustavampaa, mielekkäämpää sekä tehokkaampaa (etenkin ajankäytön näkökulmasta).

Mielestäni HILLin avulla kielten opiskelu on jopa tehokkaampaa kuin normaalin kontaktiopetuksen parissa. Itseopiskelu ainakin minulle sopii ja jaksan panostaa oppimiseen paljon enemmän. Tykkään. Ei myöskään ole niin aikaan sitovaa vaan hyvin joustavaa [...].

Hyvänä puolena olen huomionnut omalla kohdallani etenkin paremman keskittymiskyvyn, kun yksin kotona Hillissä opiskelee (jää turhat höpötykset vierustoverin kanssa).

Muutammat opiskelijat myös mainitsivat haluavansa panostaa opiskeluun enemmän, jotta pystyisivät osallistumaan paremmin HILLissä. Yksi opiskelija oli kuitenkin juuri vastakkaista mieltä ja koki, että verkossa on helpompi lintsata ja pysytellä taka-alalla.

Useat opiskelijat kertoivat olevansa rohkeampia verkkoympäristössä kuin perinteisessä luokkaopetuksessa. Heidän mielestään suullista kielitaitoa oli helpompi harjoitella verkossa, tunnelma oli jollakin tapaa rennompempi ja turvallisempi. Opiskelijat kokivat, että he uskaltuivat puhumaan paremmin, ei tarvinnut välittää muiden mielipiteistä samalla tavalla kuin luokassa.

Jos olisi perinteinen oppitunti, tulisi helpommin ”suorituspainetta” sillä itselleni kieltenopiskelu itsessään on haastavaa. [...] Oma rauha ja oma aika perehtyä asiaan ja tehdä harjoituksia, jotenkin turvallisempaa suorittaa keskusteluja ja esitelmiä vieraalla kielellä Hillin kautta.

Heidän mielestään suullista kielitaitoa oli helpompi harjoitella verkossa.

Itse pidän opiskelusta verkossa, koska olen arka puhumaan kielillä ja verkon kautta olen ehkä hieman rohkeampi.

Esim. puheharjoituksissa on helpompi yrittää, koska ei tarvitse pelätä muiden mielipiteitä.

Muiden jo mainittujen hyvien puolien lisäksi HILL-opetuksessa esiin nousi muun muassa se, että verkko-opetus on palkitsevampaa. Oppija joutuu haastamaan itseään enemmän, joten onnistuminen tuntuu palkitsevammalta. Parempana seikkana luokkaopetukseen nähden pidettiin myös sitä, että Internet ja kaikki tarvittavat aineistot, kuten sanakirjat, ovat paremmin koko ajan hyödynnettävissä tunnin aikana. Myös nauhoitetut tunnit nähtiin luokkaopetuksen tunteja parempana, koska tuntiin pystyi keskittymään kotona uudelleen nauhoitteen muodossa, kelaamaan ja keskeyttämään. Suullisen harjoittelun tunteja sekä tehtävätunteja keuhuttiin, ja niitä toivottiin enemmän jatkossa. Eräs mainitsi myös, että verkko-opetukseen on mahdollista osallistua sairaana.

Internet ja tarvittavat opetus- ym. aineistot ovat kaikkien osapuolien saatavilla koko ajan.

Tallennettuja hill luentoja voi käydä itse kuuntelemassa niin monta kertaa kuin haluaa ja voi pysäyttää ja kelata.

Kyselytunnit ja suulliset keskustelut ovat hyviä.

Opiskelijat esittivät myös perusteluja perinteisen luokkaopetuksen puolesta. Opettajan antamien ohjeiden ja tehtävänantojen tuli olla ehdottomasti yksiselitteiset monimuoto-opetuksessa, koska opiskelijalla ei ole mahdollisuutta kysyä samalla tavalla tarkennusta epäselviin kohtiin kuin luokahuoneessa. Opiskelijat näkivät monimuoto-opetuksessa selkeän eron myös vastauksen saamisen nopeudessa. Koska mieltä askarruttavat kysymykset esitetään useimmiten joko Moodlessa tai sähköpostitse, vastauksen saaminen ei luonnollisestikaan tapahdu yhtä nopeasti kuin luokassa. Opiskelijat kuvailivat monimuoto-opetuksen haasteiksi myös henkilökohtaisten suhteiden puuttumisen. Opiskelijan ei ollut yhtä helppo luoda samanlaista suhdetta opettajaan tai toisiin opiskelijoihin kuin perinteisessä luokkaopetuksessa. Osa kaipasi toisten opiskelijoiden ja opettajan tapaamista, ja eräs kuvaili opiskelua HILLissä yksinäiseksi.

Huonoja puolia: [...] ei opi tuntemaan ketään sen paremmin.

Tietty ihmisten kohtaaminen puuttuu. Mielestäni edut ovat kuitenkin niin paljon suuremmat, että tämä ei ole merkittävä huono puoli.

Yksinäistä. Videoista saa paljon apua, että käsittää kieliopin paremmin.

Opettajan näkökulmasta järjestelmä tuo opetustyöhön joustavuutta. Opettaja voi suunnitella aikataulunsa itsenäisemmin. Monimuoto-opetus verkko-opetusjärjestelmän avulla haastaa opettajan mielenkiintoisella tavalla etsimään jatkuvasti parempia ratkaisuja aikuisopiskelijoiden tarpeisiin. Monimuoto-opetuksen suunnittelu ja toteutus työllistävät lisäksi opettajaa, ainakin alkuvaiheessa. Opiskelijoiden kirjallisiin kysymyksiin vastaaminen Moodlessa tai sähköpostissa vie aikaa. Monimuoto-opetuksen sisäistäminen ja siihen ns. sisälle pääseminen ottavat myös oman aikansa. Opettajan tulee hallita perustekniikka ja HILLin luomat mahdollisuudet kieltenopetukseen. Henkilökohtaisen kontaktin vähyyks opiskelijoiden kanssa on puolestaan haaste monimuoto-opetuksessa. Opettaja ei huomaa samalla tavalla, jos joku opiskelijoista ei ymmärrä käsiteltävää asiaa tai jää jälkeen. Opiskelijoiden on itse oltava aktiivisempia ja esitettävä lisäkysymyksiä tarvittaessa. Opettaja-opiskelijasuhteen luominen on haastavampaa. Opiskelijoita ei ole yhtä helppo oppia tuntemaan verkossa. HILL onneksi tarjoaa tähän ratkaisua. Opettaja näkee ja kuulee opiskelijat aivan kuin he olisivat oikeasti luokkahuoneessa.

Lopuksi

On olemassa monia erilaisia ratkaisuja kieltenopetuksen monimuotoistamiseen. SAMKissa HILL on vastaanottanut aikuisopiskelijoiden tarpeisiin. Se on mahdollistanut monimuotoisen kieltenopiskelun, ja erityisen hyvin suullisten ja vuorovaikutustaitojen harjoittamisen. Sen kautta aikuisopiskelijat pystyvät olemaan vuorovaikutuksessa opettajan ja toisten opiskelijoiden kanssa, mikä lisää samaan ryhmään kuulumisen tuntua. Monimuoto-opetuksessa on mahdollista ottaa erilaisia oppimistyyliä huomioon ja eriyttää opetusta. Opettaja voi luoda erilaisia harjoituksia erilaisten oppijoiden tarpeisiin. Myös ujoilla ja herkillä opiskelijoilla on mahdollisuus ilmaista itseään verkossa, ja sillä tavalla saavuttaa parempia tuloksia kuin aiemmin.

Monimuoto-opetuksessa opiskelijan rooli muuttuu. Opiskelijat eivät enää saa kaikkea tietoa annettuna, sen sijaan heidän täytyy työskennellä kovemmin sen eteen ja ottaa enemmän vastuuta omasta oppimisestaan. Näin myös motivaatio opiskelua kohtaan kasvaa.

Siirtyminen perinteisestä luokkahuoneopetuksesta monimuoto- ja käänteiseen opetukseen on suuri muutos opettajalle. Monimuoto-opetus vaatii opettajalta aktiivista itsensä ja omien opetusmenetelmien kehittämistä sekä oman opettajuuden uudelleen pohtimista, oma-aloitteisuutta ja oikeanlaista asennetta. Monimuoto-opetus edellyttää lisäksi TVT-taitojen hallitsemista. Ainakin alussa opettajat tarvitsisivat lisäresursseja ja tukea verkossa opettamiseen.

Kevään 2015 aikana tapaa, jolla kieliä opetetaan HILLin kautta, uudistettiin. Opiskelijat toivovat edelleen enemmän suullisen kielitaidon tunteja ja tehtävätunteja. Jatkossa pidettävien tuntien määrää pohditaan uudelleen. Tarkastelun kohteeksi otetaan myös opiskelijan ohjaus. Osa opiskelijoista toivoi saavansa enemmän tukea ja palautetta opettajalta. Opiskelijat myös toivoisivat, että Training Centerin luomia mahdollisuuksia pienryhmäkeskusteluihin HILLissä käytettäisiin laajemmin myös ammattiaineiden opetuksessa.

Monimuoto-opetus HILLin avulla tarjoaa monia mahdollisuuksia kieltenopiskeluun. HILL-konseptia ja opetusmenetelmiä kehitetään jatkuvasti vastaamaan vieläkin paremmin modernin kielenoppimisen haasteisiin.

LÄHTEET

Story: IBM Global Technology Services Case Study: The HILL online lecture system revolutionizes learning. 2012. Viitattu 28.8.2015.

http://www-05.ibm.com/fin/ibm/references/downloads/refcase_SAMK_fi.pdf

No, ei tää ainakaa helpommaks tullu!

Monimuotoista kielten opetusta kehittämässä työelämän ja tekniikan ruotsin opintojaksolla

Monika Engel

Artikkelini otsikkona on kommentti ”No, ei tää ainakaa helpommaks tullu!”, jonka esitti eräs logistiikan insinööriopiskelija Työelämän ja tekniikan ruotsin opintojakson ensimmäisellä luennolla tammikuussa 2015. Olin juuri kertonut opiskelijaryhmälle, että kurssimme ei tällä kertaa olisikaan ns. ”perinteinen” kielen kurssi vaan se toteutettaisiin monimuotoisena. Minusta oli usein tuntunut siltä, että olin tehnyt kurssin eteen enemmän töitä kuin opiskelija. Liian usein olin huomannut, että kotitehtävät jäivät tekemättä ja istuttiin luennolla odottaen, että opettaja kaataisi ämpäristä tietoa päähän. Oli muutoksen aika.

Artikkelini käsittelee kokemuksiani monimuotoisesta ruotsin opetuksesta kahden eri koulutusryhmän kanssa. Kerron artikkelissani, miksi lähdin kokeilemaan uutta pedagogista toimintatapaa opetuksessani ja millä tavalla toteutin monimuotoista opetusta opintojaksoillani. Pohdin, millaisia onnistumisia ja epäonnistumisia koin ja mitä kehitysideoita sain kurssien päättymisen jälkeen. Kerron myös kehitysideoistani, jotka syntyivät opiskelijoiden antamien palautteiden pohjalta. Opiskelijat vastasivat kurssin lopussa laatimaani kyselyyn ja kirjoittivat kurssin aikana oppimisprosessistaan oppimispäiväkirjaa. Näitä molempia tutkimalla sain arvokasta tietoa jokaisen opiskelijan suhtautumisesta monimuotoiseen opetustapaan ja opetustavan mahdollisesta vaikutuksesta omaan oppimiseen.

Mistä kaikki alkoi?

Keväällä 2013 osallistuin SAMKin kieltenopettajille räätälöityyn täydennyskoulutukseen, jonka kouluttajina toimivat Turun AMKista Marjo Joshi, Mervi Vaherlahti ja Sanna Simola. Koulutuksen nimi oli Iloa ja eloa monimuotoiseen kieltenopetukseen. Sen tavoitteena oli kehittää osallistujien taitoja kielten verkko-opetuksen suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja yhteistoiminnallisuuden osa-alueille sekä tuoda eloa ja iloa tuleviin verkkototeutuksiin. Koulutus sisälsi kaksi lähipäivää ja etätehtäviä 2 opintopisteen edestä.

Suhtauduin alussa sangen kriittisesti koulutukseen. Koin, että sillä ei olisi minulle uutta annettavaa. Omasta mielestäni kursseillani laatimani verkkotehtävät olivat entisestään lisänneet työkuormaani. Mielessä kummiteli synkkä ajatus: Kielten opetus siirtyisi kokonaan verkkoon. Tarvittaisiinko kielten opettajan pedagogista osaamista tulevaisuudessa ollenkaan? Verkkokoulutuksen ensimmäistä lähitapaamista varjosti muutosvastarinta, jota seurasi ammatillinen kriisi.

Monimuotoisesta opetuksesta uutta virtaa

Huolimatta alkuvaikeuksista aloin vähitellen oivaltaa monimuotoisen opetuksen mahdollisuuksia sekä opettajan että opiskelijan näkökulmasta. Erityisen hyvin jäi mieleeni keskustelu kouluttajamme Sannan kans-

sa. Hän kertoi, että Turun AMKin kielten opettajat olivat saaneet uutta potkua työhön monimuotoisesta opetuksesta. Sanna esitteli monimuotoisen kielten opintojakson kontaktiopetuksen ja verkko-opetuksen vuoroviikko-periaatetta. Väsyneistä kielten opettajista oli tullut innostuneita. Tähän ajatukseen tartuin.

Oma henkilökohtainen kokemukseni on se, että ruotsin opettaminen tekniikan alaa opiskeleville vaatii erityistä motivointia. Motivaatio-ongelmat ovat monisyisiä, joista vähäisin ei ole opiskelijoiden lähtötaso. Jokainen tunti on opettajalle haaste. Innostamisessa ja motivoimisessa on opettajan persoonalla suuri merkitys. Segler toteaaakin omassa artikkelissaan, kuinka ruotsin opettajan on oltava henkisesti vahvempi kuin ne opettajat, joiden aineista yleisesti pidetään ja joita ei kyseenalaisteta ja kritisoida (Segler 2014).

Mikäli opettaja on kovin väsynyt työssään, on kovin vaikeaa kuvitella, että hän jaksaisi kovin pitkään olla innostava luokkansa edessä. Monimuotoisen opintojakson rakenne – vuoroviikoin kontaktia ja verkkoa – mahdollistaa käytännössä sen, että opettaja on vähemmän sidottu aikaan ja paikkaan. Etäviikolla hänelle jää enemmän vapautta opetuksen kehittämiseen ja luovaan ajatteluun sekä myös ohjaukseen. Vaikka itse vannon kontaktiopetuksen nimeen ja olen huolestunut suuntauksesta, jossa AMK-opetuksen määrää on tasaisesti laskettu, on keksittäviä ne keinot, miten mukautua annettujen resurssien puitteisiin. Minulle tämä tarkoittaa monimuotoisen opetuksen mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Pilotoinnista oivalluksiin

Syksyllä 2014 kokeilin ensimmäistä kertaa monimuotoista opetustapaa eli toteutin pilottini koulutusryhmälle NMK12SR (merenkulun koulutusohjelma, merikapteeni). Kurssin loppuvaiheessa eräs opiskelija totesi tuskastuneena: ”Miksei me voida olla joka viikko luokassa, tällä kurssilla joutuu kauheesti tekemään?” Joku tavoite oli täytynyt, kun opiskelija kokee tehneensä töitä, ajattelin. Mutta samalla huokailin tarkastettavien töiden määrää. Verkkotehtävien läpikäyminen etäviikolla oli todella aikaa vievää. Epätoivoisina hetkinä kaduin koko projektia ja muistelin, kuinka kielten opettajien kokouksissa olin kuullut useammin kuin kerran, että perinteinen luento-opetus on helpompaa, koska ”jos laatii verkkotehtäviä, joutuu tekemään kaksinkertaisen työn.”

Pilotointi opetti minulle seuraavat asiat: Opiskelijoille on tarkemmin perusteltava monimuotoisen opetuksen etuja ja periaatteita. Yksi tärkeä havaintoni nimittäin oli, että moni mielsi etäviikon olevan vapaata ruotsin opiskelusta. Niinpä etäviikon oppimistehtävätkin tulivat luvattoman myöhässä. Verkkotehtävien ohjeistusten on oltava mahdollisimman yksinkertaisia. Moodle-kurssipohjan on oltava kokonaisuudessaan selkeä, jotta opiskelijat löytävät tarvittavat tiedot helposti. Opiskelijoiden ja opettajan työaikaa opintojakson eri tehtävistä on tarkemmin laskettava kurssin suunnitteluvaiheessa, ja siitä on laadittava yksinkertainen esitys, joka kurssin alussa esitetään opiskelijoille. Kurssitehtävien arviointia on uudistettava opettajaystävällisemmäksi.

Opiskelijoille on perusteltava monimuotoisen opetuksen etuja ja periaatteita.

Pilotoinnista viisastuneena tein tammikuussa 2014 monimuotoisen opintojakson ABC:n, eli kirjoitin auki monimuotoisen kurssin pelisäännöt ja ne syyt, miksi monimuotoisesta opiskelusta hyötyvät sekä opettaja että opiskelija. Lisäksi laadin mahdollisimman tarkan aikataulutuksen kurssin eri osasuorituksille ja arvioin jokaisen tehtävään käytettävän työajan. Nämä kävimme ensimmäisellä luennolla yhdessä läpi, ja ne olivat myös Moodlessa koko kurssin ajan. Kirjallisia kurssitehtäviä tehtiin enimmäkseen pareittain. Vähensin tehtävien määrää, mutta tein niistä hieman laajemmat. Tehtävien laadinnassa pyrin huomioimaan, että ne mahdollisimman paljon motivoisivat. Keskustelualetta hyödynnettiin. Sanastoa testattiin verkkosanasto-tehtävillä. Kuuntelutehtäviä jokainen teki itsenäisesti kotonaan. Tunneilla keskityimme suullisiin vuorovai-

kutustilanteisiin. Edelleen kuitenkin huomasin, että en onnistunut saamaan kurssipohjaa valmiiksi ennen kurssia, vaan täydensin sitä kurssin kuluessa.

Tammikuusta huhtikuun loppuun kahden eri koulutusalan, logistiikan (35 opiskelijaa) sekä kone- ja tuotantotekniikan (26 opiskelijaa) ryhmät suorittivat ruotsin opintojakson monimuotoisesti. Kurssitulokset yllättivät minut positiivisesti. Hylätyn arvosanan sai molemmista ryhmistä tällä kertaa vähemmän opiskelijoita kuin tavallisesti. Myös kurssin keskeyttäneitä oli kaikkiaan vain kaksi opiskelijaa. Minulle jäi kursseista hyvä tunne, ja koin onnistuneeni monimuotoisen kurssin kehittämistyössäni.

”Aluksi olin melkein vihainen” – opiskelijoiden kokemuksia monimuotoisesta opetuksesta

Kyselyssäni oli kaikkiaan kahdeksan kysymystä, jotka koskivat motivaatiota, oppimistehtävien mielekkyyttä, kurssipohjan käyttäjäystävällisyyttä, omaa työmäärää, opettajan antaman palautteen riittävyttä ja omaa oppimista. Tässä artikkelissa käsitelen tarkemmin kysymystä, joka liittyy yleisemmin suhtautumiseen monimuotoiseen opetukseen. Yhteensä vastaajia oli 52. Vastaamatta jätti 6 opiskelijaa. Tähän artikkeliin olen valinnut opiskelijoiden vastauksia sillä perusteella, että ne mahdollisimman hyvin edustavat opiskelijoiden erilaista suhtautumista. Kyselyssä opiskelijoilta kysyttiin heidän näkemystään opintojaksototeutuksesta. Ruotsin opintojaksolla pidettiin etäopetusta ja kontaktiopetusta vuoroviikoin. Opiskelijat vastasivat, miten se sopi heidän tapaansa opiskella:

Mielestäni yllättävänkin hyvin. Tällainen opiskelutyyli oli kuitenkin yllättävän hankalaa, sillä etätuntiviikkoina unohtui helposti palautettavat tehtävät. Tästä ei kyllä voi syyttää ketään muuta kuin itseään.

Olen laiska opiskelemaan itsenäisesti, joten olen vähän skeptinen monimuoto-opetuksesta.

Omalla kohdallani oppiminen parantui monimuoto-opetuksella. Erityisesti etäviikkojen tehtävistä, joita joutui pohtimaan yksin tai sitten parin kanssa, antoivat paljon enemmän kuin oppitunnilla vain opetuksen kuunteleminen ja tehtävien tekeminen.

Vuoroviikottain tapahtuva opetus oli tällä kurssilla kyllä hyvä ratkaisu. Oli vaihtelua ja tehtävätkin sai sovitettua omaan aikatauluun hyvin, kun tiesi ettei niitä tarvitse palauttaa jo parin päivän päästä tai edes samalla viikolla.

Pidin tästä tavasta, että kontaktitunteja ei ollut koko ajan. Tosin tämä vaatii silloin enemmän oma-aloitteisuutta, mutta näen tämänkin vain hyvänä asiana opiskelijan kehittymisen kannalta.

Hyvin. Kontaktiviikolla opittuja asioita sai rauhassa sulatella etäopetusviikoilla tehtävissä

Ei kovin hyvin. Tehtäviin oli hankala asennoitua kun opetusta oli vain vuoroviikoin. Helpompi olisi ollut mikäli opetusta olisi ollut joka viikko tai kurssi kokonaan etänä.

Oli kivaa vaihtelua. Tunneilla keskityttiin vaan olennaiseen, jolloin tunneilla oppi asioita paremmin.

Tästä vuoroviikko-opetuksesta ei ollut oikein muuta hyötyä, kuin pitkät yöunet joka toinen viikko. Tuntui että oli ihan sekaisin joka kerta kun oli kontaktitunteja, että mitä tehtiin viime kerralla, koska siitä kuitenkin

oli lähes kaksi viikkoa aikaa. Etätehtävät kyllä auttoivat opiskelua, mutta mieluummin olisi istunut kyllä koulussa sen sijaan, että olisi näitä etätehtäviä tehnyt.

Pidän enemmän kontaktiopetuksesta, koska silloin oppiminen on helpompaa. Itsenäinen opiskelu kehittyi ainakin jos ei muuta. Tilanteeseen oli pakko sopeutua ja uskon, että keksin ihan hyvän tavan hyödyntää etäviikkoja jolloin harjoittelin tehtäviä yms.

Hyvin. Tehtäviä oli etäviikoillekin sopivasti, joten tuli mietittyä asioita ruotsiksi, mikä oli hyvä.

Kotona ei tullut paljon opiskelua, joten minulle sopisi paremmin vain kontaktiopetus.

Mielestäni tämä monimuoto-opetus toi mukavaa vaihtelua opiskeluun ja osaltaan se helpotti töissä käymistä.

Aluksi melkein suutuin, sillä läsnäolo tuntui olevan ainut toimiva tapa minulle oppia ruotsia. Olin kuitenkin osittain väärässä, sillä kotona tehdyt tehtävät veivät sen verran enemmän aikaa, että niihin oli pakko panostaa enemmän kuin koulutunneilla olisi ehtinyt.

Mielestäni tapa on huono. Näin opiskelijan näkökulmasta haluaisin joka viikko kontaktiopetusta sillä helposti tähän väliin jää se ns. vapaa jakso. Eli ei sitä ruotsia niin hirveästi tule opiskeltua siellä väli viikoilla. Ei yksistään minun mielipide. LISÄÄ KONTAKTIOPETUSTA

Opiskelutapa minulle erinomaisesta, koska kuljen kuitenkin kaukaa oppitunneilleni (matka 1h/suunta) ja tämä antoi minulle joustomahdollisuuksia aikataulujen kanssa

Minusta tämä sopi hyvin opiskeluuni, koska tällöin pystyin vähän jaksottamaan opiskeluani eri viikon päiville. Jaksottamisella tarkoitan sitä, että etäopiskelupäivä ei tarvinnut olla aina sama päivä ja kellon aika. Sopii hyvin lapsiperheelliselle.

Pohdintaa

On sängen selvää, että itseohjautuva opiskelija hyötyy eniten monimuotoisesta opetuksesta. Minunkin kyselyssäni opiskelijan mielipide monimuotoisesta opetuksesta oli sitä myönteisempi, mitä itseohjautuvammasta opiskelijasta oli kyse. Oli ilahduttavaa saada lukea oppimispäiväkirjoista itseohjautuvien opiskelijoiden ajatuksia oppimisprosessistaan. Erytisen hienoa lukea erään opiskelijan oppimispäiväkirjamerkinnöistä, kuinka hän etäviikon aikana, pakollisten palautettavien töiden suorittamisen lisäksi, hioi kirjallista taitoaan. Hän siis valmensi itseään kirjalliseen kokeeseen.

Runsas puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista toivoi kuitenkin lisää kontaktiopetusta. Moni heistä oli sitä mieltä, että monimuotoinen opetus vaikeutti heidän oppimistaan. Monimuotoisen kurssi ”pakottaa” opiskelijan tekemään enemmän itsenäisesti töitä, ja osa opiskelijoista koki etäviikon verkkotehtävät liian vaikeiksi tasoonsa nähden. Moni heistä kuvasi myös oppimispäiväkirjan kirjoittamisen ”turhaksi ajan haaskaukseksi”, ”vastenmieliseksi tehtäväksi”, joka ”vaan oli tehtävä, koska se nyt vaan oli pakollinen kurssitehtävä”. Mielienkiintoista oli huomata, kuinka opiskelijoiden suhtautuminen monimuotoiseen opetukseen oli logistiikan opiskelijoilla selkeästi myönteisempi kuin kone- ja tuotantotekniikan opiskelijoilla. Yksi selitys tälle on, että ensimmäisen ryhmän taitotaso ruotsin kielessä oli selvästi korkeampi kuin jälkimmäisen. Lisäksi kontakti-

tuntien aikana havaitsin, kuinka logistiikan opiskelijat olivat motivoituneempia ruotsin opinnoissaan. Heidän kurssiaan leimasi myönteinen ”tekemisen meininki”. Tuntui, että he olivat paremmin oivaltaneet, että ruotsin kielen taidosta on oikeasti hyötyä myöhemmin työelämässä.

Koska monimuotoisen opetuksen onnistumisen edellytys on opiskelijan itseohjautuvuus, jäin pohtimaan, miksi niin moni tekniikan alan opiskelija ei ole riittävästi itseohjautuva ruotsin opinnoissaan. Miksi heiltä puuttuu sisäinen motivaatio opiskella ruotsin kieltä? Ja miten minä opettajana voisin vaikuttaa tähän ongelmaan?

Oma mielipiteeni on, että opettajalla on ainakin mahdollisuus vaikuttaa opiskelijoiden asenteisiin omassa kontaktiopetuksessaan. Ihanteellista on, jos opettaja ja opiskelijat ovat saaneet tehdä työtä yhdessä, eli he tuntevat toisensa jo aiemman kurssin kautta. Yleensä opettaja on opettanut valmentavia ruotsin opintoja ennen varsinaista ammatillisen ruotsin opintojaksoa. Valmentavan opintojakson kuluessa on yhä tärkeämpi opettaa ns. opiskelutaitoja ja valmistaa opiskelijoita monimuotoiseen opetukseen. Oman kokemukseni mukaan ainakin tekniikan opiskelijoita pitää kannustaa yhä systemaattisemmin itseohjautuvammaksi. Tämä onnistuu mielestäni parhaiten vuorovaikutuksessa eli kontaktiopetuksessa. Jatkossa aion jatkaa monimuotoisen opetuksen kehittämistä työelämän ja tekniikan ruotsin opintojaksoilla. Uudistumisen tiellä siis jatketaan. ”Ei tää ehkä vielä vielä helpommaks tullu, mutta ainakin olen uskaltanut siirtää vastuuta enemmän opiskelijalle!”

LÄHTEET

Jaatinen, P. & Juuso, M. 2008. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaito – kuilu kasvaa, kuka rakentaisi sillan? Kieltenopetuksen kehittämisprojekti. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu. Seurantatutkimuksen 4. osaraportti. Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisuja 5/2008.

Segler-Heikkilä, L. 2014. Amk-ruotsin opettajan henkinen jaksaminen ja opiskelijoiden asenteet. Teoksessa T. Juurakko-Paavola (toim.) Ammattikorkeakoulujen ruotsin opettajuus muutoksessa – kohti motivoivaa ohjaamista. Helsinki: OKKA-säätiö, 43–51.

Tehokkaan ja motivoivan verkko-opetuksen jäljillä

Minna litti

Erilaiset, eritasoiset ja eri elämäntilanteissa olevat oppijat kaipaavat monipuolisia ja joustavia, mielellään ajasta ja paikasta riippumattomia ratkaisuja opintojen suorittamiseen. Joustavuutta opiskeluun voidaan lisätä viemällä opintojakso joko osittain tai kokonaan verkkoon. Ruotsin valmentavasta opintojaksosta oli useita toteutuksia opetussuunnitelmassani keväällä 2015. Halusin silloin ottaa selvää siitä, millainen verkko-opetus olisi toimivaa ja oppimista edistävää. Kevään jälkeen olin monta kokemusta rikkaampi, mutta tunsin, että olen vasta matkalla kohti uutta ja haastavaa opettajuutta.

Verkko-opetusta räätälöitynä eri muodoissa

Verkko-opetus voidaan karkeasti ryhmitellä kolmeen erilaiseen tyyppiin: Ensimmäinen ja itsestään selvin verkko-opetusmuoto on kokonaan verkossa tapahtuva itseopiskelu. Toinen verkko-opetuksen tyyppi on monimuoto-opetus, jossa hyödynnetään erilaisia tietoverkon antamia keinoja, esimerkiksi videoneuvottelumahdollisuutta, etäopetusta ja itsenäistä opiskelua. Kolmantena verkko-opetuksen tyyppinä voidaan pitää myös perinteistä lähiopetusta, jota tuetaan verkolla. (Kalliala 2002, 10–23.)

Viime kevään opintojaksototeutuksissani oli kaikkia kolmea eri verkko-opetustyyppiä, koska halusin ottaa huomioon erilaisten opiskelijaryhmien tarpeet. Kaksi toteutusta oli työelämässä mukana oleville aikuisopiskelijoille, joista osa asui etäällä oppilaitoksesta. Heille tarjosin valmentavaa opetusta monimuoto-opetuksena verkon välityksellä. Nuorten puolen päiväopiskelijoille pidin saman opintojakson lähiopetuksena, jota tuin verkon avulla. Kolmatta tyyppiä edusti kesäopintojaksoni, joka oli tarjolla kenelle tahansa, mitä tahansa alaa opiskelevalle ammattikorkeakouluopiskelijalle. Tämä opintojakso muokkaantui harkinnan jälkeen itseopiskeluopintojaksoksi, jossa osa oppimistehtävistä antoi palautteen automaattisesti. Osassa oppimistehtäviä opettaja tuki jokaista opiskelijaa yksilöllisesti.

Monimuoto-opiskelua verkossa

SAMKissa käytössä olevan HILL-järjestelmän kautta opiskelijat voivat osallistua opetukseen joko verkossa tai luokahuoneessa. HILL-istunnon voi myös tallentaa ja siirtää oppimisympäristöön katsottavaksi myöhemmin. Aikuisryhmien monimuotoiset verkkototeutukset aloitin istunnolla, jolla kävimme läpi opintojakson keskeistä sisältöä ja etenemissuunnitelmaa. Keskustelimme myös opintojen suorittamisesta Moodle-oppimisolustalla. Samalla istunnolla opetin myös ensimmäisen itseopiskeluosion haastavimpia asioita. Tämän jälkeen opiskelu jatkui säännöllisesti etätehtävillä, joista osa oli oppimisympäristössä ja osa ohjeistettu oppikirjaan. Noin 1,5 viikon välein jatkoimme istunnoilla HILLin välityksellä, jolloin minä opettajana olin luokassa ja opiskelijat kotonaan. Kävimme yhteisesti läpi tehtyjä tehtäviä ja teoriaa. Apunani oli myös sähköinen taulu, jolle piirtämäni ja kirjoittamani asiat siirtyivät reaaliajassa tietokoneen kuvaruudun kautta opiskelijoille. Osan tuntimateriaaleista näytin tiedostoista tietokoneeltani, osan dokumenttikameran kautta. Pidetyt HILL-istunnot tallensin ja siirsin opintojaksolle osallistuvien katsottavaksi Moodleen.

HILL-systeemissä koin opetustilanteen hyvin samanlaisiksi kuin lähiopetuksessa.

Etäyhteys yhdistettynä dokumenttikameraan ja sähköiseen tauluun oli itselleni erittäin myönteinen kokemus. Verkko-opetuksen haasteena olen aina pitänyt sitä, että on vaikeaa oppia tuntemaan opiskelijoita ja tuoda omaa opettajapersoonaa mukaan. HILL-systeemissä koin opetustilanteen hyvin samanlaisiksi kuin lähiopetuksessa. Interaktiivinen yhteys varmisti, että olimme näkyvissä ja kuultavissa reaaliajassa. Lisäksi opiskelijoiden reaaliaikaisten kommenttien perusteella sain opetuksestani opiskelijalähtoisempää.

Hankaluuksitta ei myöskään selviydytty. Tarjoamani verkkoistuntoajat eivät sopineet kaikille, joten mukana istunnoissa saattoi toisinaan olla vain muutama opiskelija. Lisäksi ajatus siitä, että tietyt tehtävät olisivat tehtyinä tiettyyn istuntoon tultaessa, ei aina toteutunut, koska opintojakson aikataulutuksen opiskelijoiden opetussuunnitelmassa ei valitettavasti onnistunut parhaimmalla mahdollisella tavalla.

Yhdeksi kehittämiskohteeksi nostaisin aikataulutuksen aikuisopiskelijoiden opintojakson perusteella. Jotta verkko-opintoja pystyy suorittamaan järkevästi, aikataulusuunnitelma pitäisi tehdä kokonaisvaltaisesti opiskelijan koko opintosuunnitelman pohjalta. Valitettavan usein käy esimerkiksi niin, että opiskelijalle tulee erilaisia oppimistehtäviä palautettavaksi samanaikaisesti useammasta aineesta. Mikäli opiskelija opiskelee hyvin tiiviisti aikataulutetulla verkko-opintojaksolla, ei lopputulos voi olla hyvä. Ongelmaa ei pääse syntymään, jos verkkokurssi sijoitetaan pidemmälle aikavälille.

Lähiopetusta verkolla tuettuna

Opettajan työstä suuri osa kuluu oppimisympäristön ylläpitämiseen ja päivittämiseen. Materiaalien vienti, muokaus ja poisto sekä ohjeiden, oppimistehtävien ja infoviestien laatiminen vievät työaikaa paljon. Siitä huolimatta verkko-oppimisympäristö on yksi opettajan parhaimmista apuvälineistä lähiopetuksen tukena monesta eri näkökulmasta.

Moodle-oppimisalustaa olen jo pitkään käyttänyt ensisijaisena tiedotuskanavana. Yksi toimivimmista lisäratkaisuista viime kevään opintojaksoilla oli mielestäni kuitenkin opintojakson ns. ”karkean” päiväkirjan pitäminen. Päivitin tehdyt asiat ja läksyt omaan kansioon, josta oppitunnilta poissaolevat opiskelijat pystyivät nopeasti katsomaan, mitä tunnilla oli tehty ja mitä seuraavaksi kerraksi pitäisi tehdä. Toisaalta ns. ”karkea” päiväkirja auttoi myös minua. Tuntisuunnitelmani muuttuvat varsin usein tuntien aikana opiskelijoiden tarpeen mukaan. Kun päivitin tuntien tapahtumat ja läksyt vasta tuntien jälkeen, sain hetken lisäaikaa miettiä rauhassa läksyjä, jotka sopivat paremmin muuttuneeseen tuntisuunnitelmaan.

Oppimisalustan avulla yritin myös huomioida eritasoisia ja -tyyppisiä oppijoita. Opintojaksoon liittyvän materiaalin lisäksi yritin koota ja linkittää alustalle selkeiksi kokonaisuuksiksi myös tukimateriaalia heikommille oppijoille. Edistyneemmille tarjosin linkkejä haastavampiin lisätehtäviin.

Verkkotyökalujen käyttö myös auttoi erilaisten valmiuksien harjoittamisessa. Ruotsin valmentavalla opintojaksolla suullinen kommunikointi ei vielä onnistunut ilman apuvälineitä. Kynnys suulliseen kommunikointiin mielestäni madaltui, kun käytimme verkkokeskustelua verkkosanakirjan kanssa. Taitojen ja erityisesti sanaston karttuessa keskustelu alkoi vähitellen sujua myös suullisesti.

Oppimisympäristö helpotti myös opiskelijoiden palautettavien oppimistehtävien hallintaa. Niin opettajan kuin opiskelijan oli helppo nähdä, onko työt palautettu ja onko niitä kommentoitu. Kokeilin myös keskustelualu-

een käyttöä erilaisten oppimistehtävien palautuspaikkana, jolloin opiskelijoiden palautukset näkyivät koko opiskelijaryhmälle. Tämä mahdollisti sen, että opiskelijat pääsivät myös itse tietoisesti luomaan opintojakson materiaalia, mikä motivoi opiskelijoita. Tätä ominaisuutta haluan hyödyntää jatkossakin.

Lähiopetus tuettuna verkko-oppimisympäristöllä oli edelleen monen opiskelijan mielestä toivotuin ratkaisu. Toisaalta on muistettava, että osa opiskelijoista ei ole päässyt edes kokeilemaan muita verkko-opetusratkaisuja, joten toive voi pohjautua aikaisempiin kokemuksiin.

Itseopiskelumahdollisuuden luomista kesäopintojaksolla verkossa

Kesäopintojaksoni alkoi yhteisellä HILL-luennolla, johon osallistuminen oli vapaaehtoista. Pitämäni luennon, joka sisälsi ohjeet opiskeluun, siirsin nauhoitteena Moodle-alustalle, josta sen pystyivät katsomaan myöskin ne, jotka eivät sille itse päässeet mukaan.

Opintojakson materiaalin ja oppimistehtävät loin kokonaan Moodleen, ja jaoin ne viiteen, tietyin aikaväleihin aukeavaan osioon niin, että materiaali keskittyi perusanastoon ja perusrakenteisiin sekä yleisiin keskeisiin teemoihin sopien kaikkien alojen opiskelijoille. Tällaisen materiaalin ja oppimistehtävien luominen oli mielestäni todella haasteellista, ja siihen kului paljon aikaa. Opintojakson edetessä huomasin, että kun varsinaisen materiaalin luominen on haastavaa, jää helposti liian vähän huomiota sille, miten opiskelija saa tekemästään oppimistehtävästä palautteen. Palautteen saaminen ainakin osasta oppimistehtävistä on tärkeää, sillä se motivoi opiskelijaa jatkamaan ja ohjaa oppimisprosessia oikeaan suuntaan.

Osan tehtävistä loin ns. Hot Pot -työkalulla, jossa on sisäänrakennettu tarkistusmenetelmä, eli ohjelma antaa opiskelijalle palautteen prosentteina automaattisesti tehtävän jälkeen. Opiskelijan korkein tehtävästä saama tulos tallentuu alustalle ja on nähtävissä siellä niin opiskelijalle kuin opettajallekin. Verkko-opiskelussa yksi ohjelman hyvistä puolista on juuri mahdollisuus seurata opiskelijan suorituksia. Työkalulla pystyy laatimaan erilaisia sanaristikkoita, yhdistelytehtäviä, aukkotehtäviä ja kysely- tai monivalintatehtäviä. Se on mielestäni edelleen varsin käyttökelpoinen, vaikka onkin jo vanha.

Toinen työkalu, jota käytin erityisesti sanaston opiskeluun, oli Quizlet, josta vain opiskelija sai palautteen. Tällä opintojaksolla en vielä hyödyntänyt ohjelman laajempaa maksullista opettajaversiota, vaan luotin ohjelmiston ilmaisversioon aiempien opiskelijapalautteiden perusteella. Monet opiskelijat ovat kertoneet, että Quizletin sanastopelit ovat innostaneet heitä sanaston opiskeluun.

Automaattista palautetta antavien tehtävien lisäksi opintojaksolla osa oppimistehtävistä oli sellaisia, joihin pystyin valmistelemaan mallivastaukset. Antamani palaute oli tällöin mallivastauksien lisäksi lyhyt, mutta olennainen kommentti opiskelijan lauseista.

Neljäs palautemenetelmä, jota käytin opintojaksolla, oli opiskelijoiden töiden suora kommentointi. Koska opintojaksolla oli tarkoitus syventää perusrakenteiden ja -sanojen käyttötaitoa, halusin saada opiskelijat kirjoittamaan ruotsiksi mahdollisimman paljon. Annettu välipalaute ohjasi opiskelijaa muokkaamaan tekstiään, ja loppupalaute ohjasi asioissa, joita opiskelija ei osannut neuvoista huolimatta korjata.

Tämä palautemenetelmä oli opettajalle työläs. Jälkikäteen ajatellen tehtävien määrä olisi pitänyt mitoittaa tarkemmin opettajan resurssien mukaan. Lisäksi oppimistehtävää laatiessa jokin käytännön perusasia saattaa jäädä harkitsematta. Kun opiskelijoita oli verkossa paljon, oli haastavaa seurata päivämääristä, mikä

tiedosto oli alkuperäinen ja mikä korjattu, uusi versio. Toisinaan jouduin myös tarkistamaan, oliko antamani palaute välipalaute vai lopullinen. Kirjoitustehtävien kommentoinnissa voi työtä helpottaa laatimalla erilaisia vinkkilistoja keskeisistä ongelmia tuottavista asioista. Vinkkilistoja yritin käyttää mahdollisimman paljon työn helpottamiseksi. Palautteen antoa olisin voinut mielestäni nopeuttaa myös antamalla kirjoitetun viestin sijaan palautteen suullisesti nauhoitettuna.

Taserojen takia kirjoitustehtävät kommentointeihin olivat mielestäni paras osa opintojaksoa ja lisäsivät opiskelijoiden motivaatiota. Varsinkin aluksi osa kirjoitustehtävistä oli tehty nopeasti piittaamatta oppimistuloksesta, mutta välipalautteen jälkeen töihin panostettiin enemmän. Palautteiden anto yksilöllisesti antoi myös minulle opettajana paljon työmäärästä huolimatta. Tehtävien kautta opin tuntemaan opiskelijat paremmin. Jännittävää oli myös huomata, että palautteeni eivät jääneet yksipuoliseksi kommentoinniksi vaan loivat todellisen keskusteluyhteyden opiskelijan kanssa.

Yhteenvetoa

Itse kuulun niihin, jotka ovat uskoneet verkko-opetuksen toimivuuteen sen alusta alkaen. Tuntuu oudolta, että opiskelu ei toimisi verkossa, kun koko muukin elämä on meistä monella siirtynyt sinne entistä enemmän sinne. Toisaalta viime kevät vahvisti käsitystäni siitä, että opittavaa on paljon ja verkko-opetuksessa on myös muistettava se, että resurssit ovat rajalliset: kaikkia uusia tekniikoita ei voi ottaa käyttöön heti, vaan niitä on opetettava rauhassa. Lisäksi verkko-opettajan sijaan osuvampi nimitys on todellakin verkko-ohjaaja, kun miettii työn monipuolisuutta. Keskeinen asia opetuksessa on pyrkiä luomaan opiskelijalle mielekäs polku oppimisprosessiin ja ohjata opiskelijaa kulkemaan sitä.

Lisäksi liiankin monia asioita jää vielä opettajalta kiireen keskellä huomaamatta, vaikka verkko on ollut käytössä jo useita vuosia opetuksessa. Itselleni avautui viime keväänä oppimisympäristön visualisoinnin merkitys. Kiireen keskellä elävä opettaja keskittyy liian usein vain oppimateriaalin muokkaamiseen. Verkko-opiskelun onnistumiseen vaikuttaa myös se, että oppimisympäristö on visuaalisesti selkeä ja helppokäyttöinen.

Viime kevään opintojaksojen toteutuksissa tuli esille verkko-opetuksen vahvuus ja monipuolisuus. Verkon avulla on nykypäivänä mahdollista yhdistää monenlaisia menetelmiä ja koota niistä sopivimpia niin opiskelijaryhmän kuin opetettavan aineksenkin mukaan. Toisaalta mahdollisuuksien määrä aiheuttaa myös paljon haasteita. Verkkotyökalujen käytön pitäisi onnistua niin, että opetettava aines on edelleen keskiössä eikä oppituntiin varattua aikaa kulu tekniikan parissa.

Erytyypiset opintojaksot ja monimuotoinen opetus puolustavat asemaansa, koska opiskelijoilla on erilaisia oppimistyyliä ja -tarpeita. Ilahduttavaa on kuitenkin huomata, että moni lähiopetuksen kannattaja on innostunut verkko-opiskelun mahdollisuuksista. Erityisesti HILL-järjestelmä on saanut myönteisen vastaanoton käyttäjäkunnaltaan Satakunnan ammattikorkeakoulussa.

LÄHTEET

Kalliala, E. 2002. Verkko-ohjaajan käsikirja. Helsinki: FinnLectura.

Kypsänä kypsyysnäytteeseen?

Katja Nordvall

Kypsyysnäytteen kirjoittamisesta ja kieliasun tarkistamisesta ammattikorkeakoulussa on monenlaisia mielipiteitä. Joidenkin mielestä sen kirjoittaminen on turhaa ja ainakin kieliasun perusteella hylkääminen on. On selvää, että näytteen hylkääminen tuntuu opiskelijasta ja ohjaavasta opettajasta pahalta, kun kaikki muut opinnot on jo suoritettu. Voin vakuuttaa, että kyllä kieliasun tarkistajakin usein joutuu pohtimaan kovastikin, mitä tehdä: hyväksyäkö vai hylätäkö näyte.

Kypsyysnäytteen kirjoittaminen perustuu lainsäädäntöön, mutta käytännön toteutus voi olla vaihdella. Kieliasun tarkistajan arviointityötä helpottavat ARENE:n ja Suvi-työryhmän (2010) ohjeet. Kypsyysnäytteen kirjoittamistakaan ei jännitä niin paljon, kun osaa vähän ennakoita sitä ja valmistautua siihen.

Laillisesti kypsä

Kypsyysnäytteen kirjoittaminen ja kieliasun tarkistaminen perustuvat lainsäädäntöön. Ammattikorkeakouluasetuksen mukaan opiskelijan on kirjoitettava opinnäytetyönsä alalta kypsyysnäyte, joka osoittaa perehtyneisyyttä alaan ja suomen tai ruotsin kielen taitoa. Valmistuessaan opiskelijalla pitää olla kielitaito, joka vaaditaan julkisyhteisöjen henkilöstöltä. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003, 8 §, 10 §.) Korkeakoulun perustutkintotodistukseen on merkittävä koulusivistyksen ja kypsyysnäytteen kieli sekä tieto maan toisen kielen suullisen ja kirjallisen taidosta (Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003, 19 §).

Peruskoulussa tai lukiossa käytetty suomen tai ruotsin kieli on opiskelijan koulusivistyskieli. Tällä kielellä kirjoitettu kypsyysnäyte osoittaa siis, että opiskelijalla on julkishallinnossa vaadittu erinomainen kielitaito. (Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa 481/2003, 15 §, 19 §, 20 §; Opetushallitus.) Kaksikielisessä viranomaisessa vaaditaan virka-alueen väestön enemmistön kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa. Yksikielisessä viranomaisessa edellytetään viranomaisen kielen erinomaista suullista ja kirjallista taitoa. (Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003, 6 §.) Lainsäädännön mukaan ammattikorkeakoulussa siis pitää kirjoittaa kypsyysnäyte, joka hyväksyttynä osoittaa, että valmistuneella on julkishallinnon virkoihin Suomessa tarvittava kielitaito.

Kypsyysnäyte käytännössä

Satakunnan ammattikorkeakoulun laatukäsikirjassa on menettelyohje kypsyysnäytteen kirjoittamisesta. Tällä pyritään luomaan yhteiset käytännöt näytteiden kirjoittamiseen. Ohje pohjautuu lainsäädäntöön, ARENE:n ja Suvi-työryhmän (2010) ohjeisiin. Kielenopettajan tehtävänä on arvioida näytteen kieliasu ja tekstimuoto suoritussäännön mukaisessa ajassa, ilmoittaa arviointinsa ohjaavalle opettajalle sekä järjestää uusintamahdollisuus, mikäli opiskelijan kypsyysnäyte hylätään kieliasun perusteella. (ME71120 Kypsyysnäyte.) Opiskelijalla on myös oikeus saada tietää suorituksena arviointiperusteet (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 37 §).

Satakunnan ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaan opiskelijan pitäisi kirjoittaa esseemuotoinen kypsyysnäyte tenttiolosuhteissa ilman oheismateriaalia käsialalla tai tietokoneella. Tekstinkäsittelyohjelman oikoluku saa olla päällä, sillä katsotaan, että sen käyttö on osa nykyaikaista kieli- ja tekstitaitoa. Tunti kestää vähintään 2 tuntia. (ME71120 Kypsyysnäyte.) Kypsyysnäytteen pituus käsialalla kirjoitettuna on 2–4 A4-sivua. Koneella kirjoitettuna pituus on vähintään 2 500 merkkiä ja riviväli 1,5. Näytteen arviointi on hyväksytty–hylätty. (OP05 Kypsyysnäyte.)

Tietokoneella kirjoitettu kypsyysnäyte lähetetään kielentarkastajalle sähköpostissa joko Word- tai PDF-tiedostona. Word-tiedostona palautettavaan kypsyysnäytteeseen on helpoin merkitä mahdolliset ongelmat kommenttityökalulla tai jäljitä muutokset -työkalulla. Jos kypsyysnäyte on hylättävä, lähetän kommentoidun version opiskelijalle. Myös PDF:stä teen tarvittaessa Word-tiedoston, johon olen voinut merkitä kommentit. Käsien kirjoitetut kypsyysnäytteet lähetetään minulle sellaisenaan tai mieluiten sähköpostissa skannattuina. Käsialan on oltava selvää, ja siitä on erotuttava myös yhteen ja erikseen kirjoitetut sanat, isot ja pienet alkukirjaimet, välimerkit sekä ajatus- ja yhdysviivat. Skannatun kypsyysnäytteen tekstin pitää erottua riittävän hyvin taustastaan.

Lähetän tulokset opiskelijalle ja ohjaajalle sähköpostissa. Hylkäystapauksissa annan opiskelijalle myös mahdollisuuden tavata ja keskustella asiasta. Samalla annan vielä kielenohjausta. Jos arviointi on hylätty, uusinta järjestetään niin, että opiskelija voi valmistua aiottuna valmistumispäivänä. Tämän edellytyksenä on, että kypsyysnäytteet on lähetetty kielentarkistukseen ns. valmistumisen vuosikalenterin mukaan eli riittävän ajoissa. Olen antanut tehdä uusinnan myös etänä, jolloin opiskelija on voinut täydentää tai muokata aiempaa suoritustaan ohjeitteni mukaan.

Hylkäystapauksissa annan opiskelijalle myös mahdollisuuden tavata ja keskustella asiasta.

Lainsäädäntö ei määrää, millainen kypsyysnäytteen on oltava tai miten se pitää kirjoittaa. Tanskanen (2007) esimerkiksi pohtii, voisiko kypsyysnäyte olla esseen sijaan työelämää lähempänä oleva artikkeli, tiedote tai tiivistelmä. Ongelmana on se, että näitä tekstejä ei kirjoiteta kaikilla aloilla, minkä vuoksi niitä ei ole välttämättä käsitelty opetuksessa. Osa ohjaavista opettajista käyttää työelämälähtöisiä tehtävänantoja, kuten johtoryhmälle kirjoitettavaa raporttia tai tiivistelmää. Näissä riskinä on se, että tekstilaji ja tehtävänanto voivat olla liian vaikeita opiskelijalle, vaikka muuten ne vaikuttavatkin hyviltä tehtäviltä. Tässä on koulutusohjelmakohtaisia eroja. Ainakin opiskelijoille täysin uusia tekstilajeja olisi hyvä tehtävänannoissa välttää, koska kypsyysnäytteen kirjoittaminen on monelle hyvin jännittävä tilanne. Kypsyysnäytteen esseen kirjoittamiseen opiskelija saa harjoitusta jo nyt, kun hän kirjoittaa omaa opinäytetyötään.

Hyväksynkö vai hylkäänkö?

Lainsäädäntö ei määrittele, mitä tarkoittaa erinomainen kielitaito. Kieliasua arvioivan opettajan avuksi ARENE ja Suvi-työryhmä (2010) ovat antaneet suositukset, joissa kuvataan tarkasti hyväksyttävän kypsyysnäytteen kriteerit. Satakunnan ammattikorkeakoulussa kypsyysnäytteen kieliasua arvioidaan näiden mukaan: Tekstin on oltava jäsennelty kokonaisuus, jossa on toimiva kappalejako ja osuva pääotsikko. Sen on oltava itsenäisesti ymmärrettävä, argumentoinnin on oltava toimiva ja väitteiden perusteltu. Tekstissä on oltava selkeä virkerakenne, ammattitermien käyttö on hallittava ja sanavalintojen on oltava selkeitä. Tyylin on oltava asiatyylisiä ja kielen oikeakielisiä. Oikeinkirjoituksen on oltava kunnossa ja ulkoasun ohjeiden mukainen.

Tiivistettynä Suvi-työryhmän (2010) suositusten mukaan hyväksyttävässä kypsyysnäytteessä kieli on viimeisteltyä. Seuraavien seikkojen on oltava pääosin normien mukaan virheettömiä: välimerkit, yhdyssanat,

iso ja pieni alkukirjain, numerot, lyhenteet ja muut merkit. Opiskelijan pitäisi hallita viittaussuhteet, kongruenssi, rektio sekä lauseenvastikkeiden käyttö. Sanaston, tyylin ja luettavuuden sekä oikeinkirjoituksen pitäisi olla kunnossa.

Suvi-työryhmän (2010) suosituksen mukaan kypsyysnäyte voidaan hylätä seuraavista syistä: Ei noudateta tehtävänantoa, tekstin tyyli ei sovi tekstilajiin, otsikko ja sisältö eivät vastaa toisiaan, otsikko, esseiden osia tai kappalejako puuttuu. Teksti on hajanainen, ja sitä on vaikea ymmärtää. Hylkäysperusteita ovat myös virke- ja lauserakenneongelmat. Hylättävässä näytteessä on toistuvia (esseessä 20–30 esiintymää) ja ymmärrettävyyttä vaikeuttavia virheitä.

Arvioi tekstit kokonaisuuksina, mutta laske kyllä kielivirheiden määrän. Ongelmia on etenkin väli- ja yhdysmerkkien käytössä sekä päätteiden merkitsemisessä lyhenteisiin. Yhdysanaongelmat ovat yleisiä. Myös isojen ja pienten alkukirjainten käytössä on ongelmia. Osalla opiskelijoita on puhekielisiä ilmauksia sekä kongruenssi- ja viittausvirheitä. Osa virheistä johtuu selvästi jännityksestä, ja osa saataisiin karsittua pois opinnäytetyön kielenohjauksella. Moni yrittää olla myös hyperkorrekti, mikä lisää kapulakielisyyttä ja heikentää lopputulosta. Hyvää on se, että pääosin tekstien asiasisältö on ymmärrettävää.

Vinkit kirjoittamiseen

Monet kypsyysnäyteohjeet, myös minun ja oppilaitoksen ohjeet, ovat hyvin byrokraattisia. Mutta millaisia käytännön ohjeita opiskelijalle voisi antaa ennen kypsyysnäytettä? Miten opiskelija voi helpottaa omaa jännitystään? Miten ohjaava opettaja voi auttaa tilanteessa?

Kypsyysnäyte pitää kirjoittaa riittävän aikaisin vuosittaisen valmistumisen vuosikalenterin mukaan. Näin varmistetaan, että sekä ohjaava opettaja että kieliasun tarkastaja ehtivät lukea näytteet. On hyvä huomata, että kieliasun tarkastajalla on yleensä useita kypsyysnäytteitä samaan aikaan luettavanaan muiden töiden lisäksi. Aikarajat varmistavat myös opiskelijan oikeusturvan hylkäystapauksissa.

Ennen kypsyysnäytettä opiskelijan olisi hyvä kerrata suomen kielen opettajalta saamaansa palautetta, jos sitä on voinut saada opinnäytetyöprosessin aikana. Yleensä opiskelijat muistavat nämä ohjeet hyvin, jolloin myös näytteiden kieliasut ovat hyviä. On myös hyvä kerrata numeroiden ja lyhenteiden, keskeisten käsitteiden, ohjelmistojen, laitteistojen sekä yritysten oikeat kirjoitusasut.

Kun opiskelija alkaa kirjoittaa kypsyysnäytettä, hänelle kannattaa antaa aina mahdollisuus myös suunnitella omaa tekstiään varaamalla tilaisuuteen ns. suttupaperia ja kirjoitusvälineet, vaikka varsinainen näyte kirjoitettaisiin tietokoneella. Aikaa varataan kaksi tuntia. Jos opiskelijalla on luki-ongelmia, aikaa pitäisi olla enemmän.

Toivottavasti myös tehtävänannon tekstilaji on tuttu opiskelijalle, koska sen pohjalta hänen pitää osata arvioida, millaista tekstiä häneltä odotetaan. Liian vaikea tehtävänanto voi pelästyttää opiskelijan etenkin, jos kirjoittaminen on muutenkin hänelle vaikeata. Ohjaavan opettajan kannattaa myös varmistaa, että opiskelija ei koskaan kirjoita suuraakkosin eli ns. tikkukirjaimin, koska silloin tekstistä ei voi erottaa isoja ja pieniä kirjaimia, ja tuloksena on suora hylkääminen. Kieliasun tarkastajana minua ainakin harmittavat tällaiset hylkäämiset eniten.

Ongelmia on etenkin väli- ja yhdysmerkkien käytössä sekä päätteiden merkitsemisessä lyhenteisiin.

Näytteessä on oltava kirjoitettuna aina pääotsikko eli vähintään opettajan kysymys, johon vastataan. Väliot-sikointia voidaan pitää jopa hylkäysperusteena, joten siihen on turha käyttää aikaa. Tekstissä on kuitenkin oltava selkeä kappalejako, joissa käytetään täydellisiä virkkeitä. Opiskelija voi esitellä johdannossa oman työnsä lyhyesti: mikä on työn nimi, missä se tehty ja milloin se on valmistunut. Yhteenvedossa voi vielä tiivistää tekstin ydinsanoman.

Kannattaa muistuttaa opiskelijaa myös ajankäytöstä. Teksti olisi hyvä lukea lopuksi vielä ajatuksella läpi ja kirjoittaa se puhtaaksi. Näin moni huolimattomuusvirhe tulisi korjatuksi, mikä vähentäisi kokonaisvirheiden määrää. Tällä voi olla merkitystä rajatapauksissa, jos virhemäärä on suuri.

Ohjaava opettaja ei saisi auttaa korjaamaan kieliasua, mutta tiedän, että näinkin osa tekee. Olisi hyvä muistaa, että kypsyysnäyte on henkilökohtainen ja se pitäisi aina tehdä valvotuissa oloissa. Näyte ei vastaa lainsäädännön vaatimuksia, jos ei voida varmistaa, kuka on tekstin oikeasti kirjoittanut. Yksi kätevä keino olisi antaa kirjoittaa kypsyysnäytteet tenttiakvaariossa, jolloin ajoitus olisi yksilöllinen ja valvonta toteutuisi helposti.

Lopuksi

Satakunnan ammattikorkeakoulusta nyt valmistuvat opiskelijat eivät ole ensimmäisiä eivätkä viimeisiä kypsyysnäytteiden kirjoittajia. Olen myös itse tehnyt tuon näytteen ja tiedän, miltä tuntuu kirjoittaa sitä. Harmitukseni joudun joskus hylkäämään näytteitä, mutta jokainen hylkääminen perustuu annettuihin suosituksiin ja tarkkaan harkintaan. Itse toivon, että minun opiskelijoideni ei tarvitsisi pelätä kieliasun tarkistusta. Toivon, että suomen kielen ja viestinnän opettaja voisi osallistua enemmän opinnäytetyöprosessiin ja sitä kautta auttaa opiskelijaa kehittämään omaa kirjallista ilmaisuaan sekä tekstin oikeakielisyyttä.

Kypsyysnäytteen kirjoittaminen on mielestäni turhaan mystifioitu, ja siihen liittyy paljon negatiivisia mielikuvia. Koska lain mukaan hyväksytty kypsyysnäyte on todiste kirjoittajan erinomaisesta koulusivistyskielen osaamisesta, toteutuksen ja arvioinnin pitäisi olla kaikille samat. Tällöin toteutuu oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus. Valtaosa näytteistä hyväksytään, ja opiskelijat kyllä uusivat testin ilman valituksia, kun hylkäysperusteet selvitetään hyvin. Suomen kielen opetukseen panostaminen myös opintojen loppuvaiheessa maksaa itsensä aivan varmasti takaisin.

LÄHTEET

Ammattikorkeakouluasetus 352/2003. Viitattu 15.5.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>.

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Viitattu 15.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932>.

Kypsyysnäytteen arviointi ammattikorkeakoulussa. 2010. Suositus. Suvi-työryhmä. Suomen kielen ja viestinnän AMK-opettajien verkosto. Viitattu 15.5.2015. extra.seamk.fi/arenekr/linkit/ajankohtaista_materiaalia/Kypsyysnäytteen_arviointi_ammattikorkeakoulussa_suositus_29.1.2010.pdf

Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 424/2003. Viitattu 15.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030424>

ME71120 Kypsyysnäyte. Laatukäsikirjan menettelyohje. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.5.2015. Sisäinen dokumentti.

Opetushallitus. Kielitaidon osoittaminen opintojen yhteydessä. Viitattu 18.5.2015. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/valtionhallinnon_kielitutkinnot/kielitaidon_osoittaminen_opintojen_yhteydessa

OP05 Kypsyysnäyte. Ohje. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.5.2015. Sisäinen dokumentti.

Tanskanen, I. 2007. Kypsyysnäyte ammattialaan perehtyneisyyden ja kielitaidon kohtauspaikkana. Teoksessa M. Toljamo & A. Vuorijärvi (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteluita puheenvuoroja. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 202–213.

Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa 481/2003. Viitattu 15.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030481>.

Colourful careers – englantia Kankaanpään taidekoululla

Liisa Hannuksela

Olen toiminut espanjan ja englannin kielen opettajana Satakunnan ammattikorkeakoulussa jo lähes 20 vuotta. Pari vuotta sitten sain itselleni uuden haasteen: englannin kurssin opetus taidekoulun opiskelijoille. Olen nyt pitänyt kolme kertaa kaikille opiskelijoille pakollisen viiden opintopisteen englannin opintojakson Kankaanpään taidekoulussa. Opintojakson suorittuaan opiskelija on saavuttanut ammattikorkeakoululainsäädännön edellyttämän vieraan kielen taidon. Vieraan kielen minimitaso on Eurooppalaisen viitekehysten mukaan B2.

Tarkoitukseni on tässä esseessä pohtia, minkälaisia ongelmia ja haasteita, ja myöskin uusia kokemuksia opintojakson pitäminen on minulle, taiteellisesti täysin lahjattomalle kieltenopettajalle tuonut. Kielten opintoihin yliopistolla kuuluu runsaasti kirjallisuuden opiskelua, mutta mitään muuta taiteenlajia ei yksikään kurssi sivunnut. Opintojaksoselosteen mukaan opintojakson asiakokonaisuuksia ovat koulutus, työnhaku ja työ sekä oman osaamisen esitleminen. Opintojaksolla käytetään kuvataiteen eri osa-alueita käsittelevää materiaalia ja laaditaan muun muassa alan ajankohtaisiin teemoihin liittyviä kirjallisia töitä.

Opintojaksoa oli aikaisemmin pitänyt sivutoiminen tuntiopettaja, englanninkielinen taiteilija, joka ei ollut enää talon palkkistoilla. Minun oli pakko lähteä rakentamaan toteutusta yksin, sen perusteella, mitä opintojaksoselosteessa sanottiin. Opintojaksoseloste ei kuitenkaan avannut paljoakaan sitä, mitä kurssilla konkreettisesti pitäisi tehdä.

Apua kurssisuunnitteluun sain työkaveriltani, joka oli opettanut Kankaanpäässä jo pitkään. Kysyin häneltä, minkälaista kielitaitoa tuleva taiteilija tarvitsee, eikä kulunut kuin hetki, kun sähköpostini oli täynnä ehdotuksia ja linkkejä. Lisäksi sain vinkkejä pääkaupunkiseudulla taidemuseossa työskentelevältä sisareltani, jolla on laajat kansainväliset kontaktit sekä taiteilijoihin että taidepiireihin. Näiden ehdotusten perusteella aloin suunnitella kurssia ja palautettavia töitä. Koska kontaktitunteja ei ole kovin paljon, palautettavat ja arvioitavat työt pitää suunnitella portfoliotyyppisesti juuri tulevan taiteilijan omaa tarvetta silmällä pitäen.

Palautettavat työt ja tentit

Toteutussuunnitelmassani ensimmäinen palautettava ja arvioitava tehtävä oli omasta urasta ja taiteesta kertominen. Rakensin tehtävän Internetissä näkemäni haastattelutilanteen pohjalta. Seuraamassani tilanteessa haastateltiin taidepalkinnon saanutta henkilöä englanniksi. Tehtävänannossa haastattelukysymyksiin piti vastata esseen muodossa. Toisessa tehtävässä analysoitiin tai kritisoitiin vapaasti valittavaa taideteosta, joka esiteltiin myöhemmin suullisen tentin yhteydessä.

Työnhaun tehtävänä opiskelijat voivat vaihtoehtoisesti kirjoittaa kirjoittaa aivan tavallisen ansioluettelon tai muokata jo olemassa olevaa taiteilijan ansioluetteloa. Yritin muistuttaa opiskelijoita siitä, että esimerkiksi kesätöitä varten pitää osata kirjoittaa tavallinen CV ja työnhakukirje. Jatkossakin jotkut varmasti hakevat muitakin kuin taiteeseen liittyviä töitä. Etsimme internetistä tunnettujen taiteilijoiden kotisivuja ja tarkastelimme heidän ansioluetteloitaan. Juuri lukiosta tai ammattikoulusta tulleilla ei ole vielä tarpeeksi meriittiä taiteilijan

ansioluetteloa varten, mutta jotkut opiskelijat ovat toimineet jo vuosia taiteilijoina. Heillä on omat kotisivut ainakin suomeksi, joskus englanniksikin.

Suunnitelman mukaan muita palautettavia tehtäviä olivat esimerkiksi lehdistötiedote, apuraha-anomus ja omaan alaan liittyvän tekstin referointi. Opiskelijoiden piti ryhmissä etsiä myös heitä kiinnostava alaan liittyvä artikkeli ja esitellä artikkeli muille. Opintojakson päätteeksi pidettiin sekä suullinen että kirjallinen tentti. Tenttiä varten opiskelijat saivat linkin alan keskeiseen sanastoon.

Pitämilläni kontaktitunneilla harjoittelimme small talkia näyttelyn avajaisia varten, Suomesta kertomista ja oman koulun esittelyä vaihto-opiskelijoille tai vierailijoille. Katsoimme myös taiteeseen liittyviä lyhyitä videoita. Työnhakutilanteita seurattiin YouTubesta ja haastattelutilanteita harjoiteltiin parin kanssa. Tekstejä käytiin läpi parin kanssa, pienissä ryhmissä tai koko ryhmä yhdessä. Jos tietokonehuokassa oli vapaata, saatoimme hakea internetistä johonkin aiheeseen liittyvää lisätietoa.

Kontaktitunneilla
harjoittelimme
small talkia näyttelyn
avajaisia varten.

Kokemuksia ja haasteita

Opettaminen Kankaanpäässä on ollut haastava, mutta myös yllättävän positiivinen kokemus. Harvoin saa työpaikalleen tullessa ensimmäisenä ihailua taidetta, ja usein työpäivä alkaakin tutustumalla uusiin teoksiin, joita taidekoululla on jatkuvasti esillä. Kankaanpään kampus ei myöskään ole lainkaan koulumainen, vaan se on suunniteltu juuri taiteen tekoa varten. Opiskelijat ovat tietysti hyvin taiteellisia eli erilaisia kuin esimerkiksi liiketalouden opiskelijat tai tulevat insinöörit. Vaikka ryhmäkohtaiset tasoerot voivat olla suuria, suurimmalla osalla opiskelijoista on erittäin hyvä pohjakielitaito. Heidän kirjoittamansa esseet ovat sinänsä jo pieniä taideteoksia, joita on ilo lukea. Opiskelijoiden tekstin mukaan liittämät kuvat omista töistään sekä helpottavat tekstin ymmärtämistä että ilahduttavat lukijaa.

Haasteitakin on, alkaen pitkästä työmatkasta Porista Kankaanpäähän. Mielestäni pelkkä verkko-opetus ei sovi kyseiselle kurssille, ja siksi olen pitänyt kontaktitunteja neljä tuntia kerrallaan, yleensä joka toinen viikko. Luokkatilat ovat epäkäytännöllisiä kielten opetuksessa, koska Kankaanpäässä ei ole varsinaisia teorialuokkia. Auditorio ei ole kovin ihanteellinen paikka kielten opiskeluun, sillä siellä ryhmätöitä on hankala tehdä. Tietokonehuokassa ei ole tarpeeksi koneita koko ryhmälle. Toisinaan saattaa käydä niin, että opiskelija ei voi keskeyttää taideprojektiaan, eikä siten pysty noudattamaan tarkkaa opiskeluaikataulua. Tämä hankaloittaa varsinkin uusintojen järjestämistä, jos opiskelija ei pääse paikalle sovittuna ajankohtana. Jatkossa pitänee miettiä verkkotenttimahdollisuutta.

Materiaalin työstäminen on teettänyt töitä suunnitteluvaiheessa. Kurssilla ei ole voinut käyttää paljoakaan ennestään käytössä ollutta materiaalia, vaan lähes kaikki materiaali on uutta erikoissanastoineen. Monilla opiskelijoilla on erittäin laaja oman alan sanavarasto, joten opettajalla on sanakirja ahkerassa käytössä.

Oman haasteensa ovat tuoneet myös opiskelijoiden tasoerot. Esimerkiksi monet aikuiskoulutuksessa opiskelevat kalligrafian opiskelijat ovat opiskelleet englantia vähemmän kuin nuorten puolen opiskelijat. He osallistuvat kuitenkin samalle viiden opintopisteen kurssille kuin nuorten koulutuksen opiskelijat, ja heille pitää räätälöidä aikuiskoulutuksen kolmen pisteen kokonaisuus. Kokemus on ollut kuitenkin erittäin positiivinen. Välillä on tuntunut siltä, että opettaja on oppinut kalligrafiasta opiskelijoilta vähintään yhtä paljon kuin opiskelijat opettajalta englantia, eli se on ollut vuorovaikutusta parhaimmillaan. Kalligrafit ovat halunneet kertoa omasta alastaan, he ovat etsineet alan artikkeleita, tuoneet omia teoksiaan näytille ja laatineet oman alan keskeisen englanti-suomi-sanaston.

Lopuksi

Opintojaksosuunnitelmassani on pyritty ottamaan alakohtaisuus huomioon sekä sisällöissä että toteutuksessa. Jos aikaa ja resursseja olisi, olisi mielenkiintoista perehtyä taidemaailmaan laajemminkin. Tietysti työnhaku ja small talk ovat samoja kaikilla aloilla, mutta muuten en osaa kuvitella, että yleisluontoinen peruskurssi toimisi taidekoululla. Opiskelijoiden palautteen perusteella he kokevat käsitellyt asiat itselleen hyödyllisiksi. Tunneilla on aina hyvin rento ilmapiiri. Jos joku haluaa esimerkiksi maata lattialla, mutta osallistuu silti aktiivisesti tunnin kulkuun, sopii se minulle oikein hyvin.

Kirjoittajat

Monika Engel, FM, lehtori. Ruotsin ja saksan kieli.

Liisa Hannuksela, FM, lehtori. Espanjan ja englannin kieli.

Tuija Huokkola, FL, lehtori, tiimivastaava. Englannin kieli ja kulttuurienvälinen viestintä.

Minna Iitti, FM, lehtori, Ruotsin ja venäjän kieli.

Marjo Keskinen, FM, lehtori. Ruotsi, ranska ja suomi vieraana kielenä.

Tuija Kiviaho, FM, lehtori. Ruotsin kieli.

Pia Lahdenmaa, FM, lehtori. Suomen kieli ja viestintä.

Mari Linna, FM, lehtori. Ruotsin ja suomen kieli ja viestintä.

Eila Minkkinen, FT, lehtori. Saksan kieli ja tutkimusmenetelmät.

Katja Nordvall, FM, tuntiopettaja. Suomen kieli ja viestintä.

Annika Valo, FM, lehtori. Englannin ja saksan kieli.

"Huolimatta alkuvaikeuksista aloin vähitellen oivaltaa monimuotoisen opetuksen mahdollisuuksia sekä opettajan että opiskelijan näkökulmasta."

"Mielessä kummitteli synkkä ajatus: Kielten opetus siirtyisi kokonaan verkkoon. Tarvittaisiinko kielten opettajan pedagogista osaamista tulevaisuudessa ollenkaan? Verkkokoulutuksen ensimmäistä lähitapaamista varjosti muutosvastarinta, jota seurasi ammatillinen kriisi. Huolimatta alkuvaikeuksista aloin oivaltaa monimuotoisen opetuksen mahdollisuuksia sekä opettajan että opiskelijan näkökulmasta.", kertoo yksi julkaisun kirjoittajista.

Kielten ja viestinnän opettajat kertovat julkaisussa työstään, opetusmenetelmistään ja opetuskokeiluistaan. Julkaisun tavoitteena on valottaa opettajan työtä eri näkökulmista. Kiinnostavaa luettavaa löytyy varmasti niin kielten opettajille, opetushallinnolle kuin aiheesta kiinnostuneille maallikoille.